

ANUL 1884.

SEMESTRUL I.

„LUPTA PENTRU LUMINA“

„LUMINA PRIN LUPTA“

LITERATORUL

REVISTA LITERARA
DIN BUCURESCI

CONTROL DE STIL.

LIBERTATE DE IDEI.

Anul al VI-lea. — No. 3.

SUMARUL:

Pag.		de D-nul
125.	— Fruză de Imortală, poezie.	Al. A. Macedonski.
126.	— Intâmplările unei bădăcuțe	Dem. A. Stăncescu.
130.	— Studii asupra limbii	Al. A. Macedonski.
131.	— Despre Stil	Al. A. Macedonski.
133.	— Dacă, poezie	C. P. Schelety.
134.	— Manfred (după Lord Byron)	Th. M. Stoenuescu.
141.	— În valuri, poezie.	Dim. N. Voinov.
142.	— Nimic, nici chiar speranța, poezie	Al. A. Macedonski.
142.	— Copilul Muncitorului	Dim. A. Stăncescu.
144.	— Datoria (Dramă, după Fr. Coppée)	d'Artanian.
150.	— Ermil, nuvelă	Th. M. Stoenuescu.
161.	— Fragment din Medea	Al. A. Macedonski.
172.	— Două scrisori	„
174.	— Curcubeul, poezie	Al. Slăniceanu.
174.	— Erată	„
175.	— La Vizită	Al. A. Macedonski.
176.	— Amorul și Moartea, poezie	Carol Scrob.
177.	— Subt-Tei (după Alphonse Kare)	Th. M. Stoenuescu.

Redacțiunea și Administratiunea: Strada Stirbey-Voda, No. 30.

BUCURESCI

TIPO-LITOGRAFIA DOR. P. CUCU, BULEVARDUL ELISABETA DOAMNA.

1884.

Prețul 2 Lei

D-nii abonați, cărora le-a expirat abonamentele, sunt rugați a le prezenta, trimițându-ne costul printr'un mandat postal.

Domnii care vor să aibă colecția completă din Literatorul pe anul expirat 1883, încunoștințăm că această colecție se poate trimite cu portul plătit pe prețul scăzut de 15 lei, din 20 cât este abonamentul pe un an.

Domnii abonați care de Sf Gheorghe își vor schimba domiciliul, sunt rugați să ne facă cunoscut noile D-lor adrese, căci în caz contrariu nu vom putea răspunde de pierderea numerilor neprimite.

GRAND BAZAR DE ROMANIA

No. 7, STRADA ȘELARI, No. 7

SUB HOTEL FIESCHI.

Depou general pentru toată Țara, al fabricilor noastre din Europa de:

HAINE

PENTRU BĂRBAȚI, BĂEȚI, ȘI STOFE MODERNE PENTRU COMANDE.

Casa noastră resp. fiind avantajos cunoscută de timp foarte îndelungat, ne abținem de orice recomandări și declarăm numai, că perfecțiunea croielii, deosebita eleganță a confecțiunii, și veritabila moderațiune a prețurilor, vor satisface pozitiv cerința onor. noastre Cliențe.

BAZAR DE ROMANIA

BUCUREȘTI

Strada Șelari, No. 7.

NB. Rugăm a nota „No. 7” spre a evita regretabile confuziuni.

„LUPTA PENTRU LUMINA“

„LUMINA PRIN LUPTA“

L I T E R A T O R U L

1884.

CONTROL DE ȘTIL

LIBERTATE DE IDEI

Abonamentul : Pe 6 luni 10 lei ; pe un an 20 lei.— *Admin. și Redacția*, Str. Stirbei-Vodă 30.PREȘEDINTE DE ONOARE
al

SOCIETĂȚEI LITERATORUL

D-nul V. A. URECHIĂ

DIRECTOR AL REVISTEI
și

VICE-PREȘEDINTE AL SOCIETĂȚEI

D-nul AL. A. MACEDONSKI

SCRISORILE

nefrancate se refuză

PRIM REDACTOR AL REVISTEI
ADMISTRATOR AL SOCIETĂȚEI ȘI CASIER GENERAL
D-nul TH. M. STOENESCUPENTRU ABONAMENTE
banii se trimit 'nainte

FRUNZA de IMORTALA

Oare nu vi se întâmplă
Să visați pe când dormiți
Și nimica 'n ciuda voastră
Ca să nu vă amintiți ?

Tot ast-fel și alte viețe
Poate 'n lume le-am trăit,
Fără ca să știm nimica :
Nici ce-am fost, — nici ce-am simțit.

Al. A. Macedonski.

INTÂMPLĂRILE UNEI BĂNCUȚE¹⁾

Schimbăcioasă și nestatornică mai e și lumea asta. Nu e de cât foarte puțin timp de când am eșit de la tarapana și am ocolit și țara și o bucățică din străinătate.

Eram frumoasă, când am eșit din . . . tarapana, eram să zic pension. Și adică de ce n'am zis ? nu mă înșelam în comparație. Tarapanaua e pentru mine, cea ce pentru fete e un pension. Iați fetele ca termen de comparare, pentru că vedeți bine sunt terminată în *a*, și ori-ce substantiv, afară de excepții și de nume proprii, terminat în *a*, e feminin, zice la gramatică. — Zisei că tarapanaua se aseamănă cu pensionul ; Eacă de ce : într'una te ia dintr'un metal, te lustruește, te gătește, te netezește, te face albă și te scoate din lipar frumoasă de picl, ca să faci plăcere oamenilor — par'că nu le faci destulă și nefiind albă și frumoasă ; numai să fi. — In cel-l'alt te ia de la părinți, te netezește cu glicerine și mai știu și eu ce, te gătește cu turnure pe sub hainele cu miș de culori, te face albă și plăcută cu *săpunuri de Lubin*, cu *Pomadă pentru buze*, cu *Vinaigre hygiénique* și cu fel de fel de alea, și te pune în lipar . . . asta, în corset, ca să te scoată la maidan frumoasă la înfățișare, să placă bărbaților, cărora cu toate astea nu le poți place îndesul, dacă nu ești întovărășită de vr'o câte-va miș — cât de multe — de bucățică din specia mea,

Dar ce mă apucaiu eu de comparări, par'că sunt criticii de teatru, care trebuie să facă comparări între actori și piesele ce se joacă, ca să 'ți spuie dacă cutare actor sau piesă e mai bună sau mai rea, de cât cutare sau cutare.

Să 'mă urmez mai bine istoria.

Zisei că eram frumoasă. Da, eram. O spui, cu toate că lauda de sine nu e permisă, dar aci e licență prozaică — fac și eu în proză ceia ce fac poezii care bat accentul pe penultimă în loc de antepenultimă și zic că e licență poetică — și am făcut această licență prozaică, ca să fac o comparație între trecut și prezent. Și apoi luați d-voastră o băncuță, ori-care ar fi, scoasă acum din tarapana, și veți vedea de nu vă va străluci printre degete cu culori mai vii de cât dresurile cucoanelor . . . care se dreg.

Ș'acum nu sânt urită, nu e vorba, dar hei . . . fosta'i lele, m'am trecut, mi am bătut paralele. Si cum să nu te strici, când treci din mână în mână, măcar și de argint să fi. . .

Fie'mi permis să fac și comparări. Vi s'o fi urit cu ele. Dar asta e din

1). Monedă de 50 bani.

cauză, că de când sunt, nu am auzit de cât comparații: ba cutare e mai frumos ba e mai urit, ba băncuța asta e mai bună, căci a venit mai la timp, ba e rea, mai bine venea erî, etc... etc.

Iar 'mî am uitat istoria. Ertaiți-mă, *chers lecteurs et lectrices* — știu și franțuzește; am trăit în Franța câtă-va vreme, luată de un franțuz de aci, ca să mă puie într'o colecție lângă alte băncuțe de alte naționalități, dar nu știu ce dracu a avut într'o zi, se vede că n'avea parale, că m'a schimbat la un bancher și iar am venit în București, căci, vezi bine, unde era să mă duc?

Spune-ne, soro dragă, istoria, că ne-ai plictisit... pare că vă aud zicînd. Așa o fi, dar ce vreți, lucrul mic ca și omul mic trebuie să facă gură, zgomot mare, ca să fie și el băgat în seamă și eu vreau să mă laud, să fac gură, ca să mă audă toți. O fi cam ridicol, nu e vorba, dar cătați bine și veți vedea că tot așa sunteți și D-voastră oamenii.

Ei, acum vă spui istoria până la sfârșit. Dacă 'mî voi da în petec, să mă lăsați jos și să nu 'mî mai citiți întâmplările. Fiind-că eram frumoasă, curată, albă, un lucrător mă vîri în buzunar. Se amoretzase de mine. Dar n'a avut parte. 'L a prins. De atunci fusei mai bine păzită.

În fine mă luară la Visterie. Acolo o grămadă de neamuri de ale mele. Frate-meu *Leu*, unchiu-meu *Douilei*, tata bătrînu, de înzecită mărime, D-nu *Cincilei*. Toți erau pe acolo. Așteptați să 'i împartă pe la lume ca pe soldați la cvartir, pe la unii mai mult, la alții mai puțin, la alții de loc.

Privilegiu și aci ca 'n tot locul; ce să 'i faci?

'Mî așteptam soarta.

Trecui în mâna unui odăiaș, care mă dete p'o pâine. Așa trecui în mâna unui grec brutar. Trăiam bine; prin mâinile lui albe de făină, cel puțin nu 'mî perdeam din albeață, dar el mă dete unui grînar. De aci trecui la un moșier, care iarna mă dădu la joc, la un club unde toți erau liberali, se vede, căci toți vorbeau de libertate, și afară era scris „*Clubul liberal*“ ... Liberali or fi fost, dar prea mare libertate în mișcarea mâinilor ... erau să se palmuiască într'o seară. Dar era bogați mai toți, plini de bani. De unde atîția bani, nu mă pricepeam eu de loc, până 'mî spuse un frate mai mare al meu, că așa sunt ei mai toți ... aștia liberali ...

De aci de la cărți, trecui la un franțuz, franțuzul cu colecția de! . . Si apoi mă întorsei în țară. Uitam să spui că 'mî era urit al dracului în Franța. Nu știam nici o limbă, ca să vorbesc cu băncuțele de alte naționalități, nici nu puteam eși ca să vizitez cel puțin orașul, și era Parisul. Am făcut și eu ca bolnavul pe care 'l trimite doctorul în străinătate să viziteze, ca să 'i mai treacă, și el acolo cade mai greu bolnav și vine înapoi mai rău de cum a plecat, fîrliu de parale și de sănătate, și fără să vază ce-va.

Fuseiū trimisă de bancherul unde mă schimbasesse franțuzul iar în București la un alt bancher. El mă dete într'o zi împreună cu multe altele unei tinere femei, foarte frumoasă. Ei !. mă făcusesse eū urită de atâta trecere din mână în mână, căci alt-fel gelozia era gata. Dênsa mă dete la un sărac într'o zi la șosea ; vrea să se arate milostivă în fața unor persoane, ce erau prin prejur. Eū 'i am știut gândul și ce avea în inimă, căci cugetarea și inima unor ast-fel de ființe e în buzunar, dar nu avuiū ce face, nu pot striga. Trecuiū cu destul dezgust din *port-moneul* de piele de Rusia, dintr'un buzunar parfumat, în buzunarul murdar și cărpit al cerșetorului. Dar tot făcuiū și-aci ce-va. Pantaloniul săracului se descususe puțin la un petic, dar atât de puțin, în cât nu puteam să es ; aci 'mī stabiliū observatoriul și începuiū să mă uit pe șosea.

Era pe seară. Soseaua era în toiul ei. Fel de fel de gătelī, care de care mai frumoase ; dacă te-ai fi uitat la fie-care persoană în parte, ai fi văzut fel de fel de pălării, fel de fel de ghețe, fel de fel de haine, fel de fel de fel... toate ramurile industriei naționale și internaționale erau reprezentate.

Tinerī cu ghețe ca ciocul de barză, trântiți picior peste picior cu monocluri în ochi, resturnați în fundul trăsurilor mânate de niște muscali bătăioși, femei de toate rangurile, de la negustor până la ciocoiū, de la boerī veniți în calesce grele trase de armăsari bătrini, până la populația săracă dar curată, venită cu căruțele cele necurate, trase de cai slabi și prăpădiți, cu loviturile biclului săpate pe pele, ale iarăși internaționalei companii a vagoanelor de drum de fer american.

Trasurile alergau una dupe alta și la rondul al doilea, se întorceau înapoi. Dacă ai fi stat să judeci puțin, ai fi văzut că această succesiune de trăsurī e tocmai imagina fidelă a mersului lucrurilor și oamenilor din lume : unī fac ocolul vieții mai iute și plec pe lumea cea-l-altă — nu ca de la șosea pe calea Victoriei — și asta, pentru că având bani mai mulți pot lua muscali, ertați, vream să zic petrec mai bine cum înțeleg ei, mai rău cum ar înțelege or ce profesor de igienă și se duc mai repede să se întâlnească cu repositiū întru fericire moși și strămoși ; alții nu petrec așa de mult, nu 'și perd nopți întregi în orgii, muncesc, și aceasta face mult bine, atât corpului cât și sufletului, merg mai încet dar o duc bine și când pleacă pe lumea, poate mai bună de cât asta, se duc cu sufletul împăcat, că n'aū trăit de geaba cât aū trăit.

Trasurile alergau unele dupe altele când, apăru de o dată pe cea ce înlocuiește în București, *Champs Elysées* ale Parisului un *london*, cum am auzit zicând pe un abonat al englezeștii companii a tramvayelor, un *landau* cum ar trebui să se zică.

Dacă aş sta să descriu şi landaul acesta, apoi aş spune că era cel mai nostim din câte se găseau la Sosea; era mic, îmbrăcat cu atlas auriu; caii cari aveau onoarea să tragă cea mai nostimă caleaşcă depe şosea, erau nişte troteuri ruseşti negri ca pana corbului; vizitiul care avea onoarea să mâie aceste frumoase patrupede, produse ale marii şi răpitoarii noastre vecine, avea mustăţile rase şi un guler, care nu 'i permitea să se uite de cât înainte.

Si înăutru acestui landaū, vĕzuiū pe cine ? pe fosta mea stăpână; (eū fiind că stam în buzunarul ei, nu o cunoşteam de cât pe ea şi nici de cum caii şi echipagele sale); nostimă figură dar poză mojicească, se vedea cât de colo că nu era de neam şi că ajunsese acolo unde era numai din întĕmplare, prin vinderea cu castig bine înţeles, al vr'unui product industrial saū corporal. O mulţime de dalgauci se ţineau dupe dĕnsa.

Rĭdeam în mine de toată omenirea, care se crede atât de deşteaptă şi care în realitate e atât de proastă, în cât se lasă să fie înşelată de toate aparenţele şi nu caută în fond; căci în fond, ce era această femeie ? eū o cunoşteam destul de bine: o femeie ipocrită, care ar fi fost bucuroasă să aibă ce mânca într'o vreme, şi care acum, pentru că găsise un om, care 'i da cu prisos, abuza de bunătatea, saū mai bine de prostia lui, căci omul prea bun e prost, ca să se mândrească cu banii şi trăsurile lui, întocmai ca cloaca în penele păunului.

* * *

Se făcuse seară. Cerşetorul o luă spre casă. Eū în buzunarul lui. Ajunserăm într'o casă veche, o cocioabă cu geamurile sparte şi lipite cu hârtie, cu zidul crăpat, mai fără acoperiş; aci cugetaiū la mizeriile unei vieţi pline de întâmplări, de căderi şi de ridicări, şi drept să vorbesc, preferam moartea. Dar cum să scap de viaţă ? eū, care nu sunt ca oamenii de carne şi oase, ci dintr'o plămădeală tare, care nu se uzează de cât foarte greu.

Ca să scap din această viaţă plină de sdruncinări şi morale şi materiale va trebui saū să mă arunce cine-va la vr'o temelie de casă, saū să stau pĕnă la infinit în lada de fier a vr'unui sgârcit, — dacă voiū nemeri unul din aceia cari, dacă ar putea 'şi-ar lăsa averea prin testament tot lor înşi-le, saū să fiū aruncată în vr'un mormĕnt, ca să 'mĭ sfĕrşesc şi eū întâmplările ca omenirea în pămĕnt, orĭ să aştept pĕnă s'o strânge vr'o dată şi băncuţele, cum s'aū strâns biletele de 5 lei ca să mă topească, după cum pe ele le-aū ars, să facă din mine cine ştie ce, saū în fine să mă roază vr'un ministru al epocilor viitoare, pentru gloriosul titlu de : roade-băncuţe.

Dem. A. Stăncescu.

STUDII ASUPRA LIMBEI

III

Venerabil

Ciudată manie de a se zice bătrânilor de considerațiune : *Venerabili* !

Eū unul, dacă aş fi în locul lor m'aş supăra de acest epitet pe care îl aruncă cu nedibăcie tinerii linguşitori cari voiesc să parvie !

Da : M'aş supăra, şi iată pentru ce :

Ştiu că acest cuvânt, de şi nou introdus de la Franţuzescul *Vénéral*, işi are raţiunea de a fi şi în limba noastră, căci cultul *Venerăi*, este aproape singurul dintre culturile păgâne ce a pătruns şi ce a prins rădăcini în chiar religiunea noastră răsăriteană ;

Ştiu, ca dovadă despre această înrîurire, că avem în Bucureşti o biserică ce sa numeşte *sfânta Vineri* ;

Cunosc că nici o altă religiune mai mult de cât a *Venerăi*, nu are darul să atragă mai mulţi tineri şi chiar pe unii bătrâni.

Dar rezultă oare din faptul că mai toţi tinerii cât şi un oare care număr dintre bătrânii noştri, sunt *Venerabili*, rezultă oare, că trebuie să aplicăm şi bătrânilor demni de respect, acest calificativ ciudat ?

Ce ? pentru că se află bătrâni, cari cu toate că au părul alb, nu voiesc să renunţe la religiunea tinereţii lor, calificativul *Venerabil* trebuie să le fie aplicat ca un titlu de stimă şi de onoare ?

Şireţii de bătrâni cari nici la opt-zeci de ani, nu voiesc să renunţe de a fi *Venerabili*. De sigur că dênşii sunt de vină, că dênşii trebuie să 'şi fi apropiat singuri acest termen, răpindu'l de la adevărata lor destinaţiune !

Această mică discuţiune, nu este vre-o ispravă mare şi nu dovedeşte mult dar în tot cazul, ea are meritul de-a arăta că egoizmul bătrânilor face neconvenite încălcări pe moşia tinerilor.

Ei 'şi-au luat pe seama lor pênă chiar şi cuvintele ce ar fi trebuit să fie lăsate pe-a tinerilor !

Dar pentru a fi drepti, trebuie să spunem că răspunderea primordială a acestei încălcări, nu este a bătrânilor noştri ci a celor Franţezi.

Prin urmare, ai noştri pot să rămâie *Venerabili* ; tot ce este de dorit ar fi ca ei să nu devie şi *Veneraţi*.

Să păstrăm cel puţin *Veneraţiunea*, pe seama femeilor frumoase !

A. Al. Macedonski.

DESPRE STIL

(Urmare)

Arătarăm că *stilul simplu* poate să devie o armă puternică, cu dibăcie mânăuit; în unele cazuri ênsă, și *stilul pompos* își are meritele lui.

Vom da câte-va egzemple :

STIL POMPOS

„Nemuritoarea privighietoare de la Mircești, marele bard, sublimul cântareț al gintei latine, omul care a fost proclamat de către Camille Lafargue, Ventura, Pia Brătianu, Petre Velescu, etc, poetul Regilor, Regele poeziilor, Horațiu al României etc, a mai repurtat un triumf fără precedent, colosal, de ne-descriș, cu ocaziunea piesei sale *Fântâna Blanduziei*.

„I s'aũ prezintat în genuchii coroane de argint, de aur, de carton poleit cu panglicii verzi, roșii, albastre și etc. etc.

„Acest eroũ al poeziei Române, a mai fost și eroul unui banchiet ecstraordinar, la care, d. Maiorescu, marele orator și necomparabilul critic, a binevoit a ridica toaste.

„In genuchie dar, dinaintea acestui rege al poeziei care printr'un simplu decret al sãu este în stare să schimbe pe *geniũ* în *genũ* (cu intonația pe i), și cine va cuteza de azi înainte să mai susțină că d. Alecsandri, n'a fost și nu este de cât un talent amabil, cu multe rime greșite și cu multe versuri schioape, să fie demn de disprețul lui Camille Lafargue; Ventura Pia Brătianu, Petre Velescu, etc.

Un alt egzemplu :

STIL POMPOS

„Guvernul Român, acest guvern demn de atâtea laude, care a cedat Basarabia pentru mănoasa Dobrogie cu Chiustenge capitală, în capul căruia se află d. Ioan Brătianu, pentru care publicul este entuziasmat de la un cap al țerii la altul, cu acel bătrên Brătianu, căruia i s'ar conveni ca resplată pentru tot ce a făcut cu ajutorul oamenilor sãi, domeniile întrunite ale Giurgiului și Brăilei, cu titlu ereditar pentru el și copii lui pênã la al nouëlea neam, acest guvern zicem, cu acest d. Brătianu și cu acești oameni ai sãi merită toate laudele, toată admirațiunea și toate sincerile felicitări mai ales pentru că, simțind că reacțiunea sta să triumfeze, a pus'o la loc prin împușcătorele de la Buzău, urmate de câte-va morți ale unor oameni de nimic; a pus'o la loc prin falșul atentat al lui Pietraru cu care a izbutit s'o terorizeze, prin ridicarea fără mandat de la domiciliile lor

a unor oameni recomandați de periculoși punând la loc chiar pe această nedemnă și criminală reacțiune, — mai ales prin autorizata și legitima lovitură de Stat a atingerii libertății presii.

(Aci am pus un punct și reîncepem ast-fel).

„Presa devenise în adevăr prea nerușinată : Ea cuteza să se ridice în contra milionului subscris pentru înzestrarea primului nostru ministru, care cu toată această subscriere... etc, etc.

„Presa devenise în adevăr nerușinată ! Ea cuteza să se ridice contra milioanele intrate în pungile particulare; în contra părintescului guvern, despre care își permitea să spue, că are infamia de a fi transformat țara într'un pașalic-Brătianu.

„Laude dar înaltului nostru guvern pentru măsurile ce le-a luat și să sperăm că de aci înainte d. Brătianu, și cu toți ai săi, va putea să 'și urmeze în liniște opera sa, această operă pentru al cărei triumf a luptat de la 1848 și pînă acum.*

Nu este așa, zicem la rëndul nostru, că stilul pompos își are și el meritele și că dușmanii clefetitori ai actualului guvern sunt deja zdrobiți cu desăvârșire ?

Iată în fine un alt exemplu :

STIL POMPOS

„Banca Națională, patriotica instituțiune a guvernului liberal, prin repetițiile ei emisiunii de bani de hârtie devine din ce în ce mai sigură.

„Această instituțiune, eminentă *patriotică*, și la care s'au specializat în finanțe o mulțime de bărbați astă-zil ilustrați, trebuie sprijinită din răspuțer, căci numai cu acest chip, se va ajunge la disparițiunea aurului din țară, acest vil metal ce pricinuește de veacuri atâtea lupte, atâtea dezastre, atâtea patimi și atâtea neodihnă.

„Povățuim pentru acest cuvânt, pe toți comersanții noștri și în de obște pe toți cetățenii, să refuze cu desăvârșire, aurul, argintul, sau orî-ce alte monete de metal și să nu primească de cât bani de hârtie ai băncei, acțiunile băncei și orî-ce alte hârtii va mai pune banca în circulație mulțumită bine-voitorului concurs al d-lor Bilcescu și consortium, — căci o repetăm, numai ast-fel, vom putea să scăpăm de aur și să ne asigurăm în hârtie de capitaluri din cele mai însemnate.

„Precum vedem, Banca noastră Națională, va realiza în curënd idealul către care tind ideile progresiste : *Suprimarea aurului și a celor-l-alte metale bănești, ce au fost pînă astă zil izvorul nesecat al tuturilor relelor ce au bântuit omenirea.*“

Aceste câte-va eczemple credem că arată în destul cea ce ne-am propus. Dar pentru a se ajunge la asemenea foloase, trebuiește un meșteșug de condei superior celui reclamat de un *stil simplu*.

Ast-fel, în cestiune de stil, nu este de stat la îndoială spre a se alege cel simplu, afară de cazurile pe care le aduserăm mai sus. În adevăr, — în materie de laudă nu trebuie nici o dată să lauzi pe jumătate, dacă nu v-ești să 'ți atragi consecințe neplăcute. În critică este cu totul alt-ceva.

Zi de eczemplu, despre d. Iacob Negruți, că a făcut versuri, une ori destul de corecte și chiar destul de poetice, și d. Iacob Negruți, chiar dacă ar avea un caracter din cele mai amabile, se va supăra.

Spunē ênsē, tot despre dumnealui, că este unul dintre poeții cei mari ai epocii, că tot ce scrie este curgător și plin de ademenire, de farmec, de îrumuseți se sâ descoper la fie-ce moment, și va trebui ca d. Iacob Negruți, să aibă un caracter prea puțin amabil pentru ca să se supere.

(Va urma)

Al. A. Macedonski.

DACA

Dacă-ar fi să ne unească
Soarta noastră într'un gând
Și subț el să ne umbrească
Pomul dragostei plâpând,

Tu, atunci în fericire
De durere ai scăpa
Și din ochi-ți cu iubire
Sufletu-mi s'ar adăpa.

Pe-amêndoi pământul mare
Să ne ție ar fi mic ;
Pentru noi un cer și-un soare
Să lucească-ar fi nimic !

Const. P. Scheletii.

MANFRED

POEMĂ DRAMATICĂ ÎN TREI ACTE

(DUPE LORD BYRON)

(Urmare)

Actul al doilea

SCENA I

(O colibă în mijlocul Alpilor de Berna)

MANFRED și VĂNĂTORUL

VĂNĂTORUL

Maî stai !... E încă vreme destulă ; te vei duce.
Mă tem că amețeala din nou o să te-apuice,
Căci corpul tău și mintea bolnave sînt și-acum ;
Ești slab și n'ai putere destulă pentru drum.
Pripeala în asemeni împrejurări nu-î bună.
Rămâi, și maî pe urmă vom merge împreună.
Dar unde vrei să mergem ?

MANFRED

Ce 'ți pasă !.. Nu voesc
Conducător, când drumul 'mî-e lezne să 'l gădesc.

VĂNĂTORUL

Imbrăcămintea, portul și-a ta înfățișare
Imî spun că porți un nume și cunoscut și mare..
De sigur, ești vre unul din nobilii seniori
A căror bogăție, castele, servitori
Formează-o frumusețe prin văile vecine.
Deci, care 'ți-e castelul ? Căci poate foarte bine
Să 'l fi văzut, și poate aminte să 'mî aduc
De dînsul, și cu ochii închiși să te conduc.

MANFRED

Ce 'ți pasă !..

VĂNĂTORUL

Foarte bine ! Mă iartă de 'ntrebare ;
Dar cel puțin, fii vesel, gonește-a ta 'ntristare.
Așa ! Bea vinul ăsta, — e vechiü... De câte ori
'Mî-am dezghețat cu dînsul ai 'nimei fiori
Și mi-am văzut durerea schimbată 'n bucurie !

Să bem, căci împreună d'acuma cine știe
De vom avea prilejul să ne 'ntâlnim !

MANFRED

'Napoi!

Napoi !.. Nu vezi s'ermene că iadul e 'ntre noi,
Că ceata de fantazme în jurul meu se strânge ?
Nu vezi că în paharul ce îți se află sânge ?

VĂNĂTORUL

Ce spui ?.. Imi vine-a crede că iar te rătăcești :

MANFRED

Îți spun că este sânge, și tu te indoești ?
E sângele din mine, — izvorul ce o dată
Curgea cu 'mbeșugare în inima-mă curată,
În vinele acelor viteji din neamul meu,
Al căror sfânt renume 'l-ași fi dorit și eu,
În vinele acelei pe care-a mea iubire
Ar fi voit s'o urce mai sus de nemurire.
Dar sângele acela a curs din vine-afar,
Și astă-zî mi se arată din nou, și astă-zî iar
Îl ved curgînd cum curge un fluviu în turbare
Al cărui trist răsnet se sparge 'n depărtare.
Pămîntul se roșește și apele 'n vaporî
Îl dau afar' cu groază și 'l umflă pân' la norî ;
Acolo se preface în munți și văi de sânge,
Iar ușa 'ntredeschisă a cerului se strânge
Și eu rămân același blestem rătăcitor
Și n'am măcar speranța în Iad să mă cobor !..

VĂNĂTORUL

Orî cine-ai fi străine misterios, orî-care
Ți-ar fi trecutul, nimeni de-atăta remușcare
N'a suferit ca tine și nici va suferi.
De vrei să morî, așteaptă, ești om și vei muri ;
Dar pîn' atunci mîngăe adîncă-ți suferință
Și roagă-te la ceruri mereu, să 'ți dea credință,

MANFRED

Credință ! Ce credință ? Minciună !.. Acest cuvînt
E numai pentru bestiî create din pămînt ;
Dar paserea din aer pămîntu nici nu 'l vede
Si 'n zboru-î singuratic 'n niminea nu crede.
Vorbește de credință la cei din neamul tău...
Eu nu 'nțeleg credința ca orî ce nătărău !

VĂNĂTORUL

Să mă ferească cerul să fiu d'un neam cu tine !
 Dar, cât ar fi de mare durerea ta, e bine
 S'o suferi cu tărie !

MANFRED

N'o sufer îndestul ?
 Privește-mă, am viață, trăesc !...

VĂNĂTORUL

Dar ești sătul
 De dânsa, și pe față ai frigurile morței.

MANFRED

Ți-am spus că sunt dușmanul ne 'nduplecat al sorței ;
 Menirea mea nu este c'a orî și căruî om ;
 În mine nu se află din lume un atom
 Si eă trăesc cum nimeni nu poate să priceapă,
 Iar viața la sfârșitu-i din nou o să re'nceapă,
 De și mulți anî și multe speranțe-am îngropat.
 Trecutul nu-î nimica și tot ce-am îndurat ;
 Căci veacuri nesfârșite mai am să duc pe umăr
 Si ele 'n vecinicie vor trece fără număr...
 Pământul, omenirea se vor schimba pe rând,
 Vedea-voiu multe stele din ceruri jos căzând,
 În spațiu va apare o lume nouă poate
 Si eă, în viață încă, le voiu vedea pe toate
 Cum nasc ș'apoî în noaptea uitărei cum dispar,
 Iar moartea voiu chema-o și-atuncea în zadar !

VĂNĂTORUL

D'abia în toiul vârstei te vęd că ești ; — ca tine
 Sânt mai bătrân, și iată, sânt mulțumit de mine.

MANFRED

Crezi tu că traiul nostru de timpuri stă legat ?
 Se poate ; dar prin fapte e timpul măsurat.
 Si am făcut atâtea în lumea blestemată,
 Că nopțile de care 'mă-e viața 'ntunecată
 Si zilele de care atât sânt de scârbit
 Schimbatu-s'au în veacuri ce nu mai au sfârșit,
 Într'un deșert, prin care furtuna când se-abate
 Ridică 'ntreg cortejul de zile sfărâmate
 Si 'n urma lor nu lăsa de cât un vaet lung,
 Un șir de lungi speranțe ce nu se mai ajung.

VĂNĂTORUL

Sărmanul !... Nebunia din nou îl rătăcește...
Si nula mă coprinde de dănsul, când vorbește.

MANFRED

Ce bine-ar fi, amice, să fiu cum zici, nebun ;
Atuncea tot ce cuget și toate câte 'ți spun,
Ar fi a nebuniei tâmpită aiurare
Si n'aș simți cât este durerea mea de mare.

VĂNĂTORUL

Ce cugeți tu ?.. In lume ce vezi atât de rău ?

MANFRED

Ved sufletul din mine alături cu al tău,
Virtutea, fericirea, răbdarea, umilința,
Respectul, bunătatea, tăria și credința
Cu care de-o potrivă destinul te-a 'nzestrat ;
Ved zilele în care muncești până 'nserat,
Ved nopțile în care odihna 'ți-este dulce,
Ved groapa unde moartea la vreme-o să te culce,
Ved florile și iarba sub crucea ta crescând
Pe care-o să le ude copiii tăi plângând,
Si ved.. dar când la mine ajunge cugetarea,
In loc de mângâere, găsește disperarea.

VĂNĂTORUL

Ai vrea să 'ți schimbi destinul pe-al meu ?..

MANFRED

Oh ! Nicădată !

Ar fi o mișelie de nimenea ȳertată !...
Destinul meu să 'l aibă un altul n'aș dori.
Ce sufer eu, nu poate un om a suferi
Nicădată chiar în vis, căci somnul în moarte s'ar preface.

VĂNĂTORUL

Atunci, când suferința atât de bun te face,
Se poate presupune că ești un criminal ?
De sigur, când un suflet e bun, virtos, moral,
Nu lasă nicădată o urmă de rele dupe sine...
Făcut -ai tu vr'o crimă, când vrei atâta bine ?..

MANFRED

Oh ! Da ! — Si încă crime ce n'aū judecător

De care amintindu-mă, și astăzi mă 'nflor !.
 Egzistă oare crime mai negre, mai cumplite,
 Mai pline de muștrare, ca cele săvârșite
 Asupra unor inimă pe care le iubești
 Si a căror iubire te face să trăești ?...
 A ! cel puțin dușmanul să'l fi zdrobit vr'o dată !
 Dar am avut în suflet iubire 'nveninată !..

VĂNĂTORUL

Să 'ți dea înțelepciune și pace Dumnezeu !...
 Mai roagă'l câte-o dată, îl voi ruga și eu.

MANFRED

Păstreze-și bunătatea și mila pentru ține !
 Iar tu 'n zadar vei cere iertare pentru mine !...
 Mă duc !... Se 'ntârziază. — Dar uit că 'ți datoresc...
 Ia' aruul acesta, — primește'l !... Mulțumesc !...
 Rămăi aci, căci drumul îl știu și fără tine,
 Furtuna nu mă bate... Si-acum, rămăi cu bine !

SCENA II

O vale în Alpi. — O cataractă.

MANFRED (sosind)

E-aproape mezul nopții și razele din cer
 Răpesc și duc spre soare al apelor mister.
 Culoarele frumoase se 'mprăștie 'n talazuri,
 Plutesc și 'mpeștițează surpatele zăgăzuri.
 Coloana argintie de apă curge 'ncet
 Si seamănă cu coama uscatului schelet
 Pe care călărește neobosita moarte
 Ca pe-un fugar ce singur e 'n stare să o poarte.
 'Naintea-acestuț farmec sublim, sânt' numai eu,
 Si-ași vrea în tot-d'auna să 'l vedă să 'l simt mereu,
 Să cuget în tăcere l'a mea singurătate
 Să 'mă readuc aminte de zilele-adorate,
 Si beat de amintire, să uit al meu blestem
 Alătura cu zina acestuț loc... S'o chem !..

(Manfred ia în mână câte-va picături de apă, pe care le aruncă în aer șoptind câte-va cuvinte magice. Dupe-un moment de tăcere apare zina Alpilor din undele cataractei).

SCENA III

MANFRED, ZINA

MANFRED

O zină 'ncântătoare cu părul de lumină,
 Cu ochii vii și limpezi, cu forma ta divină
 Prin care de-o ființă iubită 'mă amintești,
 Cu sufletul în care privirea-ți oglindești
 Surisul tău e dulce c'al unei dragi copile
 În leagăn adormită în primele ei zile,
 Când inima-ți zvăcnește sub visul ei ușor
 Ca lacrima sub geană, ca raza supt un nor ;
 Roșeața ta e focul ce 'l uită aurora
 Pe-obrazul de zăpadă al muntelui, în ora
 Când cerul cu pământul mai mult se 'ndrăgostesc.
 O ! Zină !... Dacă ênsă-ți 'mă-ai cere să citeșc
 În tine tot ce mintea și inima-mă găsește,
 Coprins' ai fi de milă și mi-ai striga : — oprește !
 Mă iartă dacă poate din somn te-am deșteptat
 Sau dacă dintru'un dulce moment te-am turburat.
 Dar vezi, când omul are în mâna lui puterea,
 Nu cugetă că altui împiedică plăcerea
 Si te-am chemat ; imă place cu tine să vorbesc
 Căci simț o mângâiere în ochi-ți când privesc

Z I N A

Precum cunosc puterea din sferile divine,
 Te-am cunoscut tot ast-fel, d'o dată, și pe tine.
 Te știu că ai un spirit fecund, nemărginit
 Prin care multe bunuri și rele-ai sêvârșit,
 Ecstrem în tot d'auna în faptele-ți bizare,
 Ce te-au târât cu alții mai repede 'n pierzare,
 Stiam că pentru mine veniseși, să 'mă vorbești,
 Si te-așteptam ; — acuma, poți spune, ce dorești ?

MANFRED

Să te admir, și-aproape să fiu d'a ta ființă
 E singurul meu cuget și singura-mă dorință.
 Căci toate câte aflu în cer și pe pământ
 La cruda mea durere nesimțitoare sânt.
 M'am cufundat în umbra adâncilor mistere,
 Si spiritele nopței 'mă-au dat a lor putere ;
 Zădarnic ênsă timpul și graiul 'mă-am pierdut,
 Nimica pentru mine să facă n'au putul ;

Căci le-am cerut aceia ce n'aũ în stăpânire,
Si m'aũ lăsat să umblu și azi în rătăcire.

ZINA

Ce lucru-atât de mare a'ți împlini nu pot
Acei a căror umbră se 'ntinde peste tot ?

MANFRED

Egzistă ênsă unul, pe care 'mî-este frică
Să 'l mai repet !

ZINA

— Ascultă, puterea mea e mică
Alături cu aceia a genilor mari.
Dar dese ori se 'ntêmplă cei mici să fie tari.
Vorbește, voiũ să aflu durerea ce te-apasă,
Si chiar de n'ași putea-o înlătura, ce 'ți pasă !

MANFRED

Imî redeștepți, trecutul de-amare încercări
Si vrei să 'mî dai speranță prin alte zdruncinări !
In fine! . . Poate glasul și ochii tãi să 'mî fie,
In ora cea mai tristă, o scurtă bucurie ;
Așa ! . . Să 'ți spun durerea, ca frate să 'ți-o spun,
Si sfaturilor tale ca orb să mă supun ;
Să 'mî dai o mângăere, un zîmbet, o privi e,
Să vêd că ești mișcată la trista-mî povestire,
Să nu mai simt nevoe de nimeni, de nimic,
Să nu rostesc zadarnic cuvêntul cel mai mic,
Să fiũ ca condamnatul ce la 'ntunerice moare,
Pe care 'l re'nviază o rază de la soare,
Să fiũ c'acel ce zace uitat de moarte chiar,
Si-așteaptă ajutorul la zgomotul de-afar,
Să fiũ ca cea din urmă ființă urgisită
Si lacrămile mele și fața-mî vestejită
In tine să deștepte regretele mai vii,
Lumină, bunătate și soră tu să 'mî fii !

(Va urma)

Th. M. Stoenescu.

In valuri

De la maluri
Dus de valuri,
Plec scutit d'orî ce nevoi ;
Luntrea zboară,
E ușoară,
Dar e bună pentru doi.

Urlă valul,
Fuge malul
Cu roșaticu-î pământ ;
Apa-î mare
Fundă nu are,
Și e poate un mormânt.

Vântul crește
Se 'ntețește,
Apa 'n luntre a intrat,
Și ea 'n undă
Se cufundă,
Geme-adâncu 'nfuriat.

Dar ce 'mî pasă
De mă lasă
Si noroc și Dumnezeu !
Lângă mine
Te-am pe tine
Draga sufletului meu !..

Dim. N. Voinov.

NIMIC NICI CHIAR SPERANȚA...

Nimic, nici chiar speranța în suflet nu mai cântă
 Când mut e viitorul și aripa ți-e frântă ;...
 Departe lași în urmă al visurilor raiu...
 Și lacrima, chiar densa, când pică pe hârtie
 E rece ca înghețul din inima, pustie
 De florile din Maiu !

Nimic, nici chiar speranța în ochi nu licărește
 Când ziua dupe ziuă bolnavă se terește,...
 Și poate ca să fie de aur cerul plin
 Și poate s'aibă stele albastra adâncime,
 Verdețuă nouă, câmpul, pădurea, 'ntunecime
 Si rîul alb, — suspin !

Nimic, nici chiar speranța în groapă dupe tine
 Atunci nu mai volestu să vie, — și nu vine !...
 Și poate ca să fie orî-ce dupe mormânt :
 Dreptate omnească făcută unuî nume,
 O viață viitoare, și 'n tainica ei lume
 Nouî aripi, — nouă vînt !

Al. A. Macedonski.

COPILUL MUNCITORULUI

Stam la fereastră. Era o seară frumoasă de iarnă. Fulgi mari cădeaă mereu pe casele deja albite. Pe geamuri miî de floricele de ghiață cu forme, care de care mai frumoase și mai variate.

Peste drum de mine. într'o căsuță mică, dar frumoasă prin chiar micimea, simplitatea și curățenia ei, locuia un muncitor cu familia sa : soția sa și un copilaș ca de vr'o patru ani.

Pordeaua de la fereastră era ridicată. Flacăra de pe vatra muncitorului răspânda în odaia de la drum, unde locuiaă ei, o lumină clară, ce mă făcea să pot vedea tot ce se petrecea acolo.

Lângă foc ședea muma înaintea unei oale, ce era pusă pe cărbuni; lângă ea copilul, și înapoia lor, cu capul pe labe, un câine.

De o dată văd pe copil alergând spre geam și pe muma sa care venea dupe el, luându-l în brațe și ridicându-l la fereastră. Tocmai mă gândeam ce putea să 'l fi făcut să alerge cu atâta grabă, când auzii în depărtare cuvintele : *Cine primește steaua frumoasă și luminoasă ?* Înțelesei atunci, că și copilul auzise ca și mine, și că dăduse fuga la geam ca să vadă steaua.

Strigatele se apropiau; se văzu o lumină albă pe zăpadă și *steaua* apărui. Mă uitaiu la fereastră iar, și văzui cum copilul din bucurie trecu la întristare și în fine începu să plângă, căci *steaua* trecu înainte, iar cum muma sa prin sărutări și desmierdări căuta să 'l împace.

Fiind că cunoșteam starea materială a vecinului meu de peste drum, îmi închipuii, că copilul vruse să vadă *steaua* și să auză cântecile și că muma nu voise să facă o cheltuială zadarnică...

Deschisei fereastra, cu toate că era frig, chiema înapoi, strigând, cât puteam pe copii cu *steaua* și le plăti să cânte la geamul copilului muncitorului.

Cum se auziră cele d'ânteiu note ale cântecului, văzu pe copil aparând în brațele mamei sale...

Tabloul ce 'l aveam acum înaintea ochilor, era fermecător.

Pe un fond de crăci albe de chiciură, ce se mișcau încetisor, o căsuță, albă și ea, pe al cărei coș eșă fumul ce se ridica liniștit în văzduh, și la geamul căsuții, copilul bătea din palme de bucurie văzând zugrăvelele de pe *stea* și auzind cântecile... Lângă el mama sa, ștergea cu o sărutare cea din urmă lacrimă, ce cu strălucirea unui briliant, se rostogolea pe față'i. Tatăl, muncitorul, venise și el, și se uita cu drag la fiul său. Pe stradă, care nu prea e umblată nici de trăsuri, nici de săni, cei trei copii cu căciulile îndesate pe urechi, albi de zăpadă, cântau mișcând *steaua* ale cărei raze se jucau fantastic pe cărarea albă, bătătorită de picioarele trecătorilor.

În cele din urmă, băeții cu *steaua* sfârșiră cântecul *dascălului prea învățat* și plecară; copilul nu făcu nici o împotrivire: adormise în brațele mamei sale.

Peste puțin, nu mai auzii de cât strigătul de : *Cine primește steaua frumoasă și luminoasă*, în depărtare, apoi flacăra de pe vatra vecinului meu se stinse. Muncitorul se dădea odihnei dupe o zi de muncă, iar eu mă retrăsei de la geam.

Singură zăpada mai cădea în fulgi mari, pe pământ și pe case.

Dem. A. Stăncescu.

FRANÇOIS COPPÉE

DATORIA

Episod dramatic într'un act

PERSOANELE

DANIEL, profesor.

MARTA, văduva unui ofițer.

ENRIC, fiul său.

Scena reprezintă terasa unui otel mobilat pe malurile unui port. În fund se zărec pânzele corăbiilor și orizontul mării. La ridicarea cortinei, Marta, în doliu, șade pe un scaun. Fiul său Enric, în vârstă de aproape 14 ani, tot în doliu, e în picioare lângă dânsa.

SCENA I

MARTA, ENRIC

ENRIC

Așa dar, vom pleca ?

MARTA

Da ,vom părăsi Franța.

ENRIC

O călătorie ! ce fericire !

MARTA

Am suferit destul. Aceste câte-va luni m'ați îmbetrănit cu zece ani. Avem cu ce trăi, și astă-seară chiar vom pleca pentru America. Nu ! nu am speranțe bune, crezând că acolo veți avea un viitor strălucit ; dar, aci, mă îndoesc de ziua de mâine chiar ! trebuie să plecăm !

ENRIC

Și veți fi mai fericită ?

MARTA

Poate.

(Enric se depărtează spre a privi oceanul ; Marta îl urmărește cu ochii)

Ce blestemat război ! El 'ni-a răpit pe tatăl tău și tu nu știi nici unde 'l este mormântul , și tu, tu scumpul meu copil, atât de bun și atât de frumos, ai fi avut aceeași soartă ! O Franță, pe care te iubeam, patrie ce m'ai văzut născând, a cărei limbă e așa de frumoasă, în care am

simțit lumina soarelui și a primelor mele amoruri, în care acest copil a putut să 'mă zică : „Mamă !“ va! va trebui să te privesc cu amărăciune, să 'mă pară cerul tău blestemat și aerul tău sugrumător ! Tu m'ai lăsat în văduvie, — numai cu acest copil.

ENRIC

Ce frumoasă e marea ! Mai ales într'o călătorie lungă, cată să fie fermecătoare. Uită-te, vezi acel fum gros și așel vapor ?

MARTA

El vine dintr'acolo.

ENRIC

Marea ! cât e de frumoasă ! Am văzut, mamă, ridicând pânzele pe cele trei catarte ale corăbiei noastre Un matelot zicea : „vântul este priincios“. O ! Să mergi pe mare ! Ș'apoi, am curaj eu. Am cugetat mult. Atât mai rău dacă ne vom înneca. Da... Ași vrea mai bine să fim în mijlocul furtunii, căci te-ași scăpa pe sfărîmăturile unui catart. Știu pe Robinson pe din afară. Cu voie sau fără voie, îți voi face o casă de frunze pe un plaiu aurit, în fața valurilor, și-a-colo vom petrece amândoi, singuri, fericiți, mult mai fericiți, dragă mamă, de cât am putea fi aci ; căci n'am să te mai ved tristă, nu este așa mamă ?

MARTA

Copile ! (la o parte) cât de repede se uită la vârsta lui ! (tare) Aște, du-te de vezi dacă s'a pregătit totul.

ENRIC

Alerg !

MARTA

Sărută-mă : așa, să fii cu minte.

(Enric o sărută și ese).

SCENA II

MARTA (singură).

Nu ! cel puțin de nu voi fi eu fericită în egzil, va fi sârmanul meu copil. Patrie !, ce înseamnă patrie ? Un prejudiciu vulgar, care 'mă va lua copilul la cel d'ântăi război, spre a 'l arunca 'n furia gloanțelor. Si cu toate acestea. O ! Franță ! el adora numele tău, acel eroi pe care 'l iubeam, și s'a sacrificat pentru tine. — Oh ! Doamne ! Dacă ar putea să mă vadă c'am părăsit locuința în care eram fericiți, și că în doliu printre mulțimea zventurată, îi duc copilul spre a-l cerca norocul ; dacă, cu fața însângerată. . . Nu ! Acest vis îmi face rău. Sunt muma, și a-bine aceia ce fac. Datoria mea este de-am scăpa copilul. Sufetul meu e 'mpăcat cu conștiința ; el trebuie să asculte temerile unei mume. Ori ce alt simțimânt nu mai viețuește 'n pieptul meu.

(DANIEL apare 'n fund)

A ! Daniel, bunul prieten al bărbatului meu !

SCENA III

MARTA, DANIEL

DANIEL

Plecî ?

MARTA

In astă-seară.

DANIEL

Si copilul ?

MARTA

Il iaă cu mine.

DANIEL

Ascultă-mă. La școala de țară, unde 'nvăț pe micii țărani să citească, am acolo numai ființe bune și devotate ; dar, când acei copii au aflat că d-ta pleci într'o lungă călătorie cu tenărul lor prieten, că înaintea viitorului întunecos și plin de pericole, micul lor camarad fuge 'n țări străine, ei au pronunțat un cuvânt întristător, și-au zis despre dânsul, ca de un soldat, — dezertează ! . . .

MARTA

Scumpe prieten ! . . .

DANIEL

Este adevărat, fiul d-tale e încă un copil : D-ta dispui de dânsul ; dar onoarea te oprește de a' l duce așa de departe, înainte de-a consimți el. I-ai luminat oare sufletul său nevinovat ? Aflat-a oare din gura d-tale ce 'nsemnează o patrie și ce datorie are pentru dânsa ? Cunoaște el acest război înfăm și ura din sufletele noastre ? Stie că ni s'a răpit Alsacia și Lorena, că Metzul și Strasbourgul au trebuit să 'și plece fruntea supt jugul german, și că noi suferim precum un soldat, într'o bătălie întristătoare, suferim încă de piciorul tăiat odinioară ? Stie el că tatăl său a murit în război ?

MARTA

Dar el mai știe, că 'l iubesc, că este viața și speranța mea, și că de 'l-ași pierde, aș muri de durere.

DANIEL

Marto !

MARTA

'Ți-aducî aminte de seara 'n care plângeam, lângă d-ta, când acel ofițer, prizonier în Germania, îmi trimise crucea de onoare a bărbatului meu și cuvintele prin care 'mî da să 'nțeleg c'a murit ! Adu-ți aminte. Era într'o noapte de Septembrie. Ingenuchiând atunci lângă patul copilului meu adormit, m'am rugat, în fața d-tale chiar, către cel a tot puternic : O Doamne ! Păstrează-mî cel puțin pe acest copil !

DANIEL

Eă ănsă am cugetat : Pentru răzbunare ! Marto, în numele sângelui și a lacrimilor vărsate. . .

MARTA

Nu ! Franța 'mî-a luat bărbatul : îi e destul !

DANIEL

Nu vei putea să pleci.

MARTA

În astă-seară îl voi lua cu mine.

DANIEL

Vei face o lașitate !

MARTA

Eă nu sunt o Romană.

DANIEL

Vei regreta ănsă mâine această hotărâre.

MARTA

Sunt mumă !

DANIEL

Și Franța e de-asemeni o mumă.

MARTA

O mumă, ce vrea să ne sugrumăm pentru dănsa.

DANIEL

Îi datorăm brațele spre a o răzbuna.

MARTA

Și astă-zî, vă sfășiați între voi.

DANIEL

Marto, dacă te-ar auzi soțul dumitale !

MARTA

Vocea lui îmi șoptește la ureche : — du-te ! pleacă !

DANIEL

Tu blestemî, Marto !

SCENA IV

MARTA, DANIEL, ENRIC.

ENRIC

Mamă, corabia e gata, pânzele ei deja flutură în aer. Să plecăm repede, să plecăm ! A ! d-nul Daniel...

DANIEL

Enric...

MARTA

Nu asculta pe acest om ; el îți va spune că nu trebuie să pleci, te va înspăimânta de călătoria depărtată, cu pericole necunoscute și cu țermurî nesigure. Apoi va pronunța și mai tare numele Franței, îți va da speranța lui mincinoasă ; îți va prezice timpuri mai bune, mai fericite, un vânt glorios făcând să fâlfaie drapelele, soldații mergând la hotare. Nu asculta, copile, pe-acest om ! viața ța întreagă el vrea s'o sacrifice visului său înșelător. Îți va spune cuvinte mari, ce îngrozesc, rechemând trecutul întunecos și chiar pe morții. În sfârșit, dacă mă iubești, nu asculta pe-acest om.

DANIEL

Te 'nșeli, Marto !... Nu mă indoiesc de fericirea și liniștea ce te-așteaptă acolo ; mă cunoști prea bine spre a mă crede că mint. Plecați. Cerul e curat și marea e blândă. Vântul e propice și valurile line. Plecați. Lumea Nouă, pământul primitor, în care veți duce pe-o cale liniștită, vă păstrează ca azil dezerte fără margini ; acolo veți găsi aur, noroc și mulțumire. Plecați dar... Raiul vă așteaptă. Pentru un om care speră, care calculează, care se iubește, patria e câmpul ce 'l lucrează și 'l seamănă, și e un simțimânt stupid și foarte vechi de-a se lipsi de pământul unde dorm resturile strămoșești. S'apoi, ce părăsiți ? O Franță lovită, care sângerează, aplecându-se pe-o sfărâmatură de sabie. Fugiți. Pentru voi aci este un infern !

(Cu o adâncă întristare)

Am ajuns în fine la epoca dorită și această țară alunecă pe un povârniș fatal. Nu mai îndrăznesc să sper că se va opri într'o zi, spre a se ridica mare, așa cum este visul unei națiuni. Aceia ce am văzut în ultimul război, m'a făcut să cuget c'am trăit prea mult. În ora disperării și-a lacrimilor, când Parisul zdrobit depuse armele, în ora când, supt aceste ziduri, nici învingătorul nu cuteza să se apropie, răzvrătorii parucizi și nebuni cu steagurile, roșii, răzvrătorii fără patriă și fără Dumnezeu, însângerează orașul și aruncându-l în flacări, ridică toaste în memoria acestor ruine, supt care se află miile de germani.

ENRIC

Sfârșește, d-le Daniel. Mă faci să roșesc.

DANIEL

Nu, copile; timpul n'a trecut încă : câte o dată, viudecarea sosește dupe cea mai grea durere ! Da ! voiam să ard orgoliul din spiritele tinere. Dar, când am văzut că m'au înțeles, că s'au plecat fruntea supt cuvintele'mă adevărate, am dat glasului meu accente de mângâiere. Le voi

spune dar că au fost eroi printre sărmanii noștri soldați; că aceștia spăimântați de orizontul negru, dar sperând încă în steaua Franței, au mâncat pâine uscată, au dormit pe paie și au căzut, învinși, dar loviți în față. Le voi spune toate acestea; le voi redeștepta ura și suferința, și voi da Franței mulți răzbunători.

ENRIC

Răzbunători!

MARTA

Daniel! Daniel! gândește-te! Știi prea bine că n'am de cât pe-acest copil. Știi care-a fost moartea tatălui său, culcat pe paiele însângerate, în mijlocul strigătelor dușmane, poate chiar înțelegi că această națiune e perdută. Daniel, răspunde! Se poate să mi'lucidă pentru nimica, în zadar? Oh! Nu mai am nici o speranță

DANIEL

Ascultă-mă bine, Marto. Sunt un biet om, iar nu un profet; cu toate acestea sper încă să fim scăpați.

MARTA

Dar un copil!...

DANIEL

Copile, datoria ta îți vorbește! Noi apostolii ai învățăturei, care vă purtăm pe genuchi și vă facem să uitați nepăsarea, — când plecați în război, perii noștri deja albiți, se albesc de tot, și vă bine-cuventăm cu brațele tremurătoare.

MARTA

Așa dar, chiar voi vă 'ndoiiți?

DANIEL

Nu ne 'ndoim. Dați-ne fii voștri; ei sunt arzătorii și vitejii. Dați-i-ți! Vom scăpa țara cu densii.

MARTA

Vis zadarnic! Speranță ne 'ndeplinită.

ENRIC

Ascultă-ți, mamă!

DANIEL

Nu este jug pe care puterea să nu 'l scuture, și rușinea întipărită pe obraze dă putere și atâta la război. Dar spre a ajunge aci, trebuie ca fie-care cetățean să devie un soldat, patria 'ntreagă o familie armată, bogatul același cu săracul, nobilimea același cu poporul. Într'un regiment națiunea se amestecă: toți mănâncă din același pâine uscată și dorm pe aceleași paie putrezite. Și când acești soldați, conduși de bravi generali, luptându-se, murind, mulțumiți de viață, legați prin frăție, vor merge liniștiți, tari, supuși, și ridicând până la ceruri strigătele de învingători, le vor răspândi în toată lumea și vor înfringe vechiul drapel pe vechile noastre hotare!

MARTA

Dar dacă vom cădea încă odată ? Dacă ferul german ne va străpunge până la inimă ? Dacă Parisul își va vedea zidurile căzând ?...

DANIEL

Femei, nimeni nu cunoaște destinul armelor. Dar, dacă ele strălucesc pe orizontul nostru, e că Parisul n'a uitat gloria strămoșească.

ENRIC

Mamă, are dreptate. Disperarea d-tale era să te 'ndemne să faci o faptă rea (tu Daniel) Nu mai plec !

MARTA (tu Daniel)

Nenorocitele ! Ce-ai făcut ?

DANIEL

Datoria !

MARTA (tu Enric)

Și această datorie, tu o ceri de la mine, copil fără de milă ?

ENRIC (aruncându-se de gâtul ei)

Oh ! da !

MARTA

Fie ! Speranța mea de-acum va fi la cer : Dumnezeu să 'ți fie într'ajutor !

DANIEL

Dumnezeu într'ajutorul Franței !...

d' Artanian.

ERMIIL

NOVELĂ

(urmare)

II

Intr'un oraș mare, prietenii se întâlnesc foarte rar și mai mult pe întîmplate, iar dacă acolo ești străin, întîlnind un câine chîr din țara ta, îl ești drept un prieten și 'ți vine să-i vorbești, să 'l întrebî de părinți, de rude, de concetățeni și să 'l arăți la toată lumea, zicînd: acest câine e din țara mea. Fie acel oraș Veneția, Roma, Madridul, Londra, chîr Parisul, ori

cât de măreț și de strălucit s'ar arăta, — dacă nu vezi zidurile în care-ai născut, curtea în care te-ai jucat ca copil, vecinii care 'ți dedeaŭ saŭ le dedeaŭ „bună dimineața” totul ți se pare strein, și orî câte zile ai petrece uitând, un singur minut de suvenire e de-ajuns să 'ți deștepte cele mai vii regrete.

Acolo, viața este o beție, spre care te atrag zilnic frumuseți încă necunoscute, plăceri încă negustate, curiozități nenumărate, patimi chiar de care anevoe te poți desface, — în scurt, tot ce sufletul admiră și nu găsește cu vint spre a descri. Une orî farmecul e atât de mare, că dupe ce l'ai cunoscut în întregul și până la culmea lui, ți se pare că nu 'ți-a rămas nimic straniu, și începi a te coborâ pe scara lucrurilor ce-ai admirat, până ce te re'ntorci la cel mai simplu, la cel mai neînsemnat; aci, regăsești primele pasuri ale vieții, primele încântări, primele simțiri nevinovate, și atât de scumpe ți se par, încât ai vrea să rămâi pentru tot-d'auna cu dênsele. — Dar, privirile 'ți sunt obosite, inima 'ți-e roasă, nu mai înțelegi ce vrei, nimic nu 'ți mai place, și-ai dori să schimbi un palat chiar, dacă l'ai avea, pe-un colț singuratic al naturei, unde marea să ți se rostogolească la picioare saŭ frunzele să te adoarmă prin șoaptele lor. În locul zgomotului din orașe, ai dori tăcerea întreruptă numai prin dezmerdările paserilor saŭ prin murmurul unui izvor, și-acolo să cugeți, să visez și visul să te 'nnalțe departe de pământ, departe de tot ce-ai văzut și simțit pe dênsul. Dorim realitatea în toată goliiciunea ei, dar când înlăturăm întunerecul ce-o 'nconjoară, când ridicăm vëlul ce-acoperă chiar ființa noastră, carnea, oasele și amestecul din care sîntem formați, — mâhnirea și dezgustul ne silesc să fugim de această realitate, iar spiritul spăimântat de putregaiul în care voiam să 'l cufundăm, se re'ntoarce mai trist, m'ai obosit în orizontul său de visuri, de lumi închipuite.

Și ce s'ar întâmpla, dacă în tot momentul ne-am gândi la putreziciunea ce viețuește fie-care ființă, fie-ce lucru și am căuta realitatea până în corpul ce iubim mai mult? — Am fugi de tot ce ne 'nconjoară, ne-am sfășia cărnurile și ne-am tâmpi mintea, ca să nu mai simțim, ca să nu mai judecăm.

Nu!.. Într'un izvor nu admirăm apa și pîetrele prin care se rostogolește, ci viața lui pe care une-orî o asemuim cu a noastră, murmurul său lin saŭ întrerupt ce seamănă cu scursoarea zilelor noastre, acel ceva care ne mișcă fără să știm cum și pentru ce; într'o pădure, nu admirăm lemnul și frunzele ei, ci liniștea și singurătatea pe care-o dorim de-atâtea orî pentru noi; în hrana și aerul prin care trăim, puțin ne pasă de viermi saŭ de mîzamele ce s'ar afla, destul că ne prelungim viața și cu dênsa firul simțirilor, bune saŭ rele, dar care singure se luptă între astăzi și 'ntre mâine; într'o femeie

nu iubim carnea și sângele ei, ci amorul dintr'ênsa și răsfrângerea simțirilor noastre.

Cât de tristă e realitatea și cât de nenorocit e omul care nu s'a putut ridica mai presus de dênsa.

Cu toate-acestea, ea e pretutindenî, și ochii fără voe o 'ntălnesc și mintea fără voe o presupune.

Intr'un oraș mai cu seamă, realitatea e mult mai dezgustătoare, alături cu ura și invidia, cu calomnia și lașitatea, cu desfrânarea și decăderea, cu viciul și murdăria trupească și sufletească.

În Paris de pildă, realitatea e îmbrăcată cu haine de aur, dar buzele ei putrede se ascund sub zîmbete rafinate.

Acolo, ca ori și unde, dacă o femeie a încălțat ciorapi de mătase și ghete fine, spre a 'nșela ochii, crede că mintea nu va pătrunde până la pelea aspră și lustruită ce 'ncearcă să ascundă; iar bietul bărbat, când se deșteaptă dimineața cu părul vâlvoi, cu ochii tiviți de câte-va lacrimi închegate, cu buzele scorjite, spre a 'și lua halatul și papucii, crede că femeia îi va erta această înfățișare prozaică, în hatărul primelor iluziuni ce 'și făcuse despre dênsul.

Așa o fi pentru femeile care iubesc numai odată. Dar cum mai toate iubesc de mai multe ori, preschimbările urmează dupe fie-ce pierdere de iluziuni.

O dovadă despre aceasta, ne-o va da Ermil, el, care era atât de bizar, atât de misterios; dar care cunoștea lumea și obiceiurile ei, precum se cunoștea pe sine.

Dacă nimeni dintre prietenii lui nu știa unde dispăruse din noă, el era convins că plecase la Paris și că se afla acolo de câte-va zile.

Intr'unul din otelurile Parisului locuia Adrian cu Erina, nevasta lui. Ași fi zis Romeo și Julieta, dacă eroina lui Shakespeare ar fi fost tot atât de dibace ca eroina mea, să fugă de la părinți pentru totd'auna cu Romeo al ei, dupe cum Erina fugise cu Adrian.

Se iubeau, — și căsătoria lor s'vârșită mai în urmă, s'a făcut, cum am zice, din amor.

Ce-î păsa lui Adrian dacă aceia ce făcuse Erina pentru dênsul, ar fi putut s'o facă pentr'un altul, dacă fugind de la părinți, ar fi fugit într'o zi și de la el, mai ales că o deprindere rea nu se câștigă dintr'o singură dată; ce-î păsa dacă Erina îl va disprețui într'o zi; destul că 'nainte de căsătorie îi spusese că 'l iubește.

Ambele odăi ce ocupaă, respondeau una 'ntr'alta, formând salonașul și iatacul. Acest din urmă prezinta mai mult interes mai cu seamă pentru dênșii, căci pereții lui știaă toate destăinuirile lor amoroase.

Intr'o dimineață, Andrei se sculă mai de timpuriu ca de obicei; iar Erina,

âncă în pat, se părea că 'l egzaminează, așa cum nu făcuse nicî odată. Adrian luase papucii în picioare, aruncase halatul peste umeri și se freca la ochi, căscând și întinzându-se ca dupe somn. Jos, lângă pat, ciorapii lui steteau cocoloșiți pe covor, păstrând urma degetelor sub niște conture de nădușeală uscată; alături ghetele, pline de noroiu, aveau aerul d'a protesta că Adrian nu le stropise nicî odată cu parfum pe din 'năuntru; perna pe care dormise, era ghemuită într'un colț al patului și albeața ei se schimbase într'un lustru tot alb, dar căptușit cu un strat fin de mătreață, împestrîțat ici și colo cu fire de păr din capul lui; pe un scaun erau aruncate în neregulă cămașa de ziuă și hainele lui; iar pantalonii cu căptușeala de la betelie aproape roasă, își arătau genuchiul scofălcit, adeverind că stăpânul lor îi încovoiasse prea adese-ori; într'un vas de porțelan, lângă sobă, era o babilonie de țigară, de chibrituri și de alte amestecături eșite dintr'un gătlej omenesc; în fine, tot iatacul avea o înfățișare prozaică, și afară de Erina, care stetea gânditoare, întinsă în pat și cu cotul rezemat de pernă, nu era nimic care să te hotărească să stai acolo.

Adrian, dupe ce se întinse și căscă de câte-va ori, se mai scărpină în cap și-apoi dispăru dupe-un paravan, așezat într'un colț al iatacului.

Erina, care privise cu de-amănuntul la tot ce-o înconjura, auzi dupe paravan un fel de bolboroseală de apă și o frecătură de perie, care dovedea că Adrian își spăla dinții. Erina ascultă pentru-un moment cu nepasare; dar, când revăzu ciorapii, ghetele, mătreața dupe pernă, vasul de porțelan, — ochii ei se ficsară spre tavan, ca și cum ar fi voit să pătrunză printr'ensu până la cer, apoi se închiseră cu mâhnire; — mâinele ei se încrucișară și'și ascunse capul în pernă.

Ei!.. Trecuseră multe luni de miere, și veniră zilele în care bărbatul începe să 'și arate arama. Femeile se deprind cam greu cu acele zile; dar Erina părea a nu se deprinde nicî-odată. Ea 'și aminti de timpurile când Adrian îi apărea spilcuit ca o păpușă, de prima noapte în care se dezbrăcase în odaia vecină și venise la dânsa în vârful degetelor prin lumina slabă a candeliei, — în sfârșit, trecutul plin de poezie îi apărea aproape ruinat spre a lăsa loc unei noi epoce, epocă de proză și de tristă realitate.

În acea zi, Erina simți o mâhnire nedescrisă și gândul ei era atât de preocupat, că mai la toate întrebările bărbatului său, îi răspundea în neștire cu multă anevoință.

— Ce-ai tu, Erino? o întrebă el asigurându-se de întristarea ei.

— N'am nimic! Ce vrei să am? Să eșim puțin din casă, la aer curat; aerul 'mî-ar face bine. . .

— De ce nu 'mî-ai spus mai din 'nainte? zise Adrian cam încurcat; acum e

târziu ; voiam să, es singur, făgăduisem unui prieten să mă 'ntâlnesc cu el.

— Nu face nimic. Merg și eu ; cred că n'aveți secrete ; veți vorbi ce ați de vorbit cu acel prieten, și apoi ne vom plimba.

— Așa e, dar...

— Va să zică, nu vrei să mergem împreună?... Îți mulțumesc : îngână Erina, oare cum atnsă de puțină amabilitate a soțului său.

Adrian găsi de cuviință să nu-i mai răspundă, și vrând să iasă cu orîce chip singur, își luă pălăria și era gata să plăce, când văzu pe Erina cu capul aplecat pe spatele unui fotoliu și 'i se păru că plânge.

— Ce fel, Erino, plângi?... Pentru ce plângi?..

— N'am oare dreptate? Dar nu! Nu vreau să mai stau în Paris ; — să ne 'ntoarcem în București ; cel puțin nu voi rămâne singură când pleci.

Și zicînd acestea, lacrămile picau din ochii ei, izvorâte dintr'o mahnire nevindecabilă sau poate dintr'o amintire sfâșietoare.

— Nu 'm-ai vorbit nici odată ast-fel, Erino ; îi zise el ; cu toate acestea, trebuie să ai ceva. Să vedem, spune-mi... Sau mai bine imi vei spune dupe ce te vei liniști... Acum, să mergem împreună prin oraș ; iartă-mă dacă m'am purtat rău cu tine... Dar vezi, când te întâlnești c'un prieten...

— Acum, e de prisos!

— Nu! Să mergem... te rog!..

— Fie! zise Erina; dar te previū că nu vom mai sta mult în această stră-inătate, mi s'a urât... Să plecăm din Paris!..

— Vom vedea!.. zise Adrian, pe când Erina își punea pălăria și mânușile.

Peste câte-va minute, tinerii căsătoriți se aflaū pe stradele Parisului; iar Adrian nici nu căta să se 'ntâlnească cu acel prieten, — ceia ce făcu pe Erina să creadă că fusese numai un pretext din parte-i, spe a eși fără dînsa. Nu-i impută.ênsă nimic și 'n tot timpul păstră răceala unei femei nepăsătoare.

Când se întoarseră acasă, servitoarea le eși înainte și le spuse că 'n lipsa lor venise cine-va,—un domn tînăr, cum îl descria dînsa, că întrebuse de ei, că-î așteptase cât-va în salonaș, dar că apoi plecase fără să 'și spue numele.

Amîndouī se întrebaū, cine putea să fie? Iar Adrian găsi prilejul să convingă pe femeia sa că era prietenul cu care voia să se 'ntâlnească.

În sine ênsă era nedomirit de acea vizită neașteptată, și Erinei îi venea și nu-i venea să 'l crează.

— În sfîrșit! Ce 'mi pasă! zise ea. Astă-seară să mergem la teatru; n'am fost de mult, și...

— Să mergem, zise Adrian, dar vezi... că...

— Iar ?

— Ași merge, ênsă...

Aceiași mâhuire a Erinei, și-apoi aceiași supunere a bărbatului ei.

În adevăr, la ora teatrului, prin lumea care se așeza pe scaunele din parter, se arătară și cei două căsătoriți, cu pretențiunea lor de și mare, — dar cu acea înfățișare provincială saă populară, ce caracterizează mai tot-d'auna perechile care ocupă, la un teatru, două staluri în loc de-o lojă.

Cortina se ridicase, și publicul nerăbdător remase înt'ro adâncă tăcere. Nu se mai auzeau de cât cuvintele actorilor și din când în când câte-o exclamație a vre-unui spectator original.

Spectacolul absorbise atât de mult atențiunea lui Adrian, că uitase și pe Erina alături de dânsul, pe când privirile ei ca prin instinct se plimbaă împrejurul sălei. Ar fi zis cine-va că învidiază pe toate acele femei parisiene, în lucsul cel mai delicat, într'ale căror benioare intraă saă eșeau tinerii și bătrâni de treptele cele mai înalte ale Franței. Cochetăria și eleganța acelor femei, curtenia și manierele acelor bărbați, ar fi fost, cu drept cuvânt, dorite și invidiate de orî-ce altă femeie mai prejos de cât ele.

Dar în această observațiune a publicului, Erina simțea ceva straniu, un fel de presimțire de care nu se putea desface. Spre a 'și izgoni neliniștea atât de ne 'nțeleasă, dânsa își îndreptă atenția pe scenă ; cu toate acestea, pierduse mult din mersul piesei și căuta să prinză firul intrigei.

De-o dată în stânga ei, într'o lojă de benioar, se auzi un hohot de ris spre care privirile mai multor spectatori, o dată cu ale ei, se îndreptară. Adrian nici atunci nu 'și clinti ochii dupe scenă.

La auzul aceluî hohot și la vederea aceluia care 'l lăsase să 'i scape, Erina îngălbeni și ochii săi se ficsară ca într'un punct unde presupui o fantomă și încercă a te dezamăgi.

În zadar ênsă Erina căuta să se dezamăgească. Ea cunoștea pe bărbatul care risese în lojă, îl cunoștea foarte bine, și tocmai în această siguranță căuta o schîntee de îndoială spre a se liniști. Ar fi voit să deștepte pe bărbatul său din atențiunea-i fanatică, spre a 'i cere o domirire, dar dupe-o scurtă reflecțiune, renunță la această hotărâre. Neliniștea ênsă 'i creștea. Iar când văzu pe acel bărbat vorbind foarte afectuos cu o copilă de vr'o cincîspre-zece ani cu care se afla în lojă, simți un cutremur de gelozie.

— Nu !... Mă 'nșel ! cugetă ea. Nu poate fi el ! E peste putință.

Cu toate acestea, ce nu se poate în lume, mai ales când cine-va are o voință nestrămutată, și aur, mult aur, prin care s'o preschimbe în fapt.

De și o mulțime de cugetări aduseseră îndoiala în mintea Erinei, — to-

tuși privirile ei nu se schimbau o clipă din locul spre care erau răpite.

— E peste putință ! mai cugetă Erina ; dar ca o desmințire, surisul batjocoritor al omului din lojă o lovi în față și o săgetă în suflet. Intr'un moment binoclul lui o ficsă așa de bine că ori ce îndoială 'i dispăru. Tot atunci copila ce 'nsoțea pe persecutorul Erinei, la un cuvânt al lui, se aplecă din lojă-afară și păru că studiază cu de-amănuntul înfățișarea ei.

Biata femeie, în turburarea sa, credea că toată lumea se uita la dânsa, și ne mai putând suferi bataile inimei, apucă pe bărbatul său de mână și 'i zise :

— Adrian,—'mî-e rău, — pare că-am friguri,—să mergem... nu mai pot sta 'n teatru...

— Aibi răbdare, 'i zise Adrian ; tocmai acum când e mai frumos...

— De nu vrei, plec singură...

— Ce fel ?... Va să zică țî-e rău tare ?... Să mergem atunci.

Și amândouă soții se sculară, tulburând pe o mulțime de pacnicii privitori și eșiră spre a-i lăsa să bombănească și să-i ocărăscă în urma lor. Când ajunseră în vestibulul de la eșire, dupe colonade, apăru mergând înainte, o pereche ca și ei, în care Erina recunoscă pe omul și copila din lojă. Ar fi voit să se oprească din mers, dar cugetă că ar deștepta bănueli bărbatului său, și înaintă cu curagiu. La eșirea din stradă, o caretă trăsese la scară, în care se urcă omul cu copila, lăsând să-i scape un hohot mai batjocoritor, pe care Adrian îl socoti ca o glumă a celor doi necunoscuți, dar pe care Erina îl primi ca o mușcătură înveninată.

Dupe ce Adrian coboră treptele și plecă pe jos cu femeia sa, ușa caretei se trânti cu putere și caii trecură pe din'naintea lor ; iar Erina părea că aude încă acel hohot, înăbușit de cristalul echipagiului.

Ajunși acasă, Adrian cercă să dea femeii sale toate îngrijirile unui bolnav, dar când dânsa îi refuză pînă și pe cele mai mici, se crezu în drept să-i ceară o ecplicare.

— Spune-mî, ce te face să fii atât de tristă ; căci de sigur tristețea e singura ta boală ?... e foarte firesc să nu fii veselă, în mijlocul streinătății unde ne aflăm , dar aibi puțină răbdare, mai am un an de studiu, și-apoi vom pleca... In tot cazul, voi să știu de ce ești tristă ? Țî-am făcut eu ceva, ai primit vre-o veste rea ? Spune-mî !

— Nu, nimic ! respunse Erina cu greutate.

— Atunci, iubești pe cine-va, sau ai lăsat în București pe cine-va pe care 'l iubeai și-acum te căești ?

— Ești nebun !...

— In sfârșit, ce pot să cred eu, care te vîd ast-fel ?... Știi bine cât te

iubesc, mi-ai mărturisit de atâtea ori că mă iubești, mi-ai dat dovezi chiar... Este însă un mister în tot ce faci, în tot ce vorbești... Să vedem, poate am făcut rău învoindu-mă la fuga noastră; dar și această pată astă-zil e ștearsă în fața legilor. — Nu este-așa? Spune-mi!..

— N'am nimic de spus!..

De-aci discuția luă un caracter mai serios, mai aspru, mai înțepător; iar când și unul și altul presimțiră că rezultatul ar fi neplăcut, Erina merse de se culcă în patul său, iar Andrei se întinse pe o canapea în salon și nu se știe dacă ochii lor se închiseră până la ziuă.

Dimineața, firul armoniei se restabili pe nesimțite între cei doi tineri, și par'că nu se 'ntâmplase nimic între dînșii.

Spre seară, când toată lumea ese din casă, spre a uita grijile și zăpușeala zilnică, amândoi se urcară într'un omnibus și coborâră aproape de *Câmpiile Elisee*, spre a se plimba *per pedes apostolorum*, ca doi porumbeii care fug de lume, cu toate că lumea o găsești tocmai când fugi de ea.

Câmpiile Elisee, saū mai bine șoseaua Parisului, aū talentul d'a atrage multă lume, mai ales din aceia care caută poezie pentru suflet saū măgulire pentru vanitate. Și unii și alții își vęd dorințele îndeplinite; dar cei mai mulțumiți sânt aceia, care, la umbra frunzelor și a boschetelor, aū câte-o puică de dezmerdat.

Pe șosea, când voiră să traverseze spre *Bois de Boulogne*, Erina luă brațul bărbatului său... ca să n'o calce trăsurile își zise Adrian; dar ca să braveze pe ori-cine, cugetă dënse.

Si într'adevăr, la brațul unui bărbat ca Adrian ar fi bravat până și pe omul de la teatru, care 'i inspirase atâta neliniște.

Dar cine putea să fie acel om de care Adrian nici nu visa?.. Il cunoștea el oare? Chiar de l'ar fi cunoscut în alte vremuri, saū cine știe unde, — câți nu seamănă unul cu altul și pe câți nu-i pierzi din memorie chiar de i-ai cunoscut de-aproape.

Putea să treacă pe lângă Adrian de-o mie de ori, — el l-ar fi luat drept un necunoscut, — ceia ce nu era tot astfel pentru Erina.

Echipagele cele mai bogate urmaū unele dupe altele, blasoanele lor treceaū ca 'n revistă: prinți, conți, duci, marchizi, și era un mers feeric al roatelor și livrelor diferite pin colorii și specii. Tropotele cailor se auzeau crescënd din depărtare, se ápropiaū și iarăși deșcreșteaū în zborul lor monoton, ne'nterupt.

Pe când tënëra pereche privea cu invidie la întregul convoi de vieți ferice, se auzi la spatele lor niște ninchezături de cai negri, pe care un gîambaș i-ar fi numit de rasă arabă. Ei duceaū dupe dînșii un dockar mai u-

roș ca vântul, precum ar zice un poet în versuri, și nările lor se războiaș cu aerul ce pătrundea în ele c'o iuțeață sêlbatecă.

Când cei doi tineri priviră înapoi, caii deja erau pe urmele lor. Erina d'abia avusese timpul să vadă cine era acel dockar, și copitele cailor săpând pulberea 'i-o zvârliră în față ca o ploaie noroioasă. Adrian bombăni câte-va injurături, iar dânsa la brațul lui, simți că se învârtește pământul, un vâl negru i se 'ntinse pe ochi și subț acel vâl 'i apărură imaginea ce părea c'o urmărește, imaginea omului pe care 'l vîzuse în lojă la teatru și 'n dockarul ce-i zvârlise noroiul în față.

A doua zi, Erina era bolnavă în pat; bărbatul veghîa la căpătâiul ei; iar cinci zile în urmă, doi cai albi cu hamuri de Rusia, înhămați la o trăsură de casă, îi așteptaș la poarta otelului.

— Ești gata, -Erino? întrebă Andrei pe femeia sa.

— Da! . . . Să mergem!

Și amîndoi coborâră scările, spre a se urca în trăsură și a se duce la aceleași *Câmpuri-Elisee*, unde cu câte-va zile 'nnainte fuseră stropiți cu noroi.

Femeia vanitoasă are mijloacele ei d'a sili pe-un bărbat să-i cumpere trăsuri, s'o ducă la teatru în rîndul înaltei arisrocrații, să-i îndeplinească toate caprițiile, toate ambițiunile.

Adrian era unul dintre acei bărbați orbi, care întemeindu-se pe faptul că posedă o avere, de și frumoasă dar limitată, cred că le este de-ajuns a satura orgoliul unei femei, chiar când acel orgoliu cere sacrificii mari.

Ast-fel, o nouă stea apărură pe orizontul Parisului, o nouă lume, bogată și lucurioasă, se deschise pentru Erina, care urmă prin împrejmuirea c'un număr de lingușitori și de curtezani, dar care sfârși prin ruiua bărbatului său.

Ce-i păsa, dacă dînsul într'o zi îi va zice: — „câtă să ne restrîngem, căci sînt ruinat.“ Ce ar fi riscat dacă un milionar îi va oferi aceia ce bărbatul său n'ar mai fi în stare, în schimbul frumuseții și a onoarei sale? . . . Destul că avea prilejul să braveze pe persecutorul ei, pe-acel om necunoscut, care ne'ncetat și pretutindenți o stigmatiza cu dispreț și căta s'o umilească.

Orî cine-ar fi fost acel om, atinsese așa de bine coarda simțitoare a Erinei, și une ori, prin faptele-i aci brutale aci mărețe, silea pe-această victimă a vanității și-a amorului propriu să stoarcă lacrimi în momentele ei de singurătate, iar în lume, prin zgomotul în care s'aruncase, să cadă din ce în ce mai jos.

— Sînt ruinat! zisese în cele din urmă Andrei.

— Ce 'mî pasă! răspuse Erina.

Și lingușitorii deveniră curtezanii, — curtezanii pe rînd ocupară posturile de amanți.

Bărbatul, înșelat, umilit, disperat, dar tot iubind pe aceia pentru care se sacrificase, văzu viitorul ca o prăpastie îngrozitoare, — își simți puterile prea slabe spre a lupta, — și 'ntr'o zi, cadavrul lui se găsi înecat în Sena.

— Unu! . . strigă necunoscutul, răzbunător ca Mordon din Mușchetarii; și Ermil, care văzu împlinită prima parte a răzbunării sale, urmări pe cea de-a doua pe-o cale mai sigură, mai ușoară.

Trecuseră trei luni de la moartea lui Adrian, și Erina rămase tot în Paris. Purtase doliul atât timp, cât îi trebuie unui alt bărbat s'o facă a uita pe cel dintâiu.

Dar, cel dintâiu înecat din cauza ei, cel de-al doilea ruinat, cel de-al treilea înșelat, o părăsi, cel din urmă îi arată calea către mizerie.

Stradele sânt pline de cerșetoare, și mai pline încă de femei care cerșesc în schimbul amorului.

Erina nu ajunsese în ultimul grad, căci era încă tânăra; dar de câte ori nu se întâmpla să n'aibă o bucățică de pâine, un lemn cu care să se 'ncălzească, dupe nopți de zdruncinare, de orgie, de căutare zadarnică a vre unuia din acei milostivi, care-i aruncă o monedă, dupe ce i-a sleit farmecul dupe buze, simțirea din inimă!

De multe ori cugetase la Ermil, la el, care până-atunci o urmărise cu atâta înverșunare, și pe care nu 'l mai întâlnea nicăeri. Ar fi dorit poate să-i cadă în genuchi, să-i ceară iertare de suferințele ce-i pricinuiseră și să recapete nu amorul, ci mila și sprijinul lui.

În zadar! dispăruse ca 'n pământ, și căutările îi oboseau mintea și 'l zdruncinau corpul.

Intr'o seară, când, de disperare, era hotărâtă să se sinucidă, — venind acasă, spre marea ei mirare, găsi lumina aprinsă, iar pe colțul mesei două hârtii de câte-o sută de franci.

Două sute de franci! . . Câte zile de 'nbelșugare pentru o sormană creatură, care în ajun nu avusese o fărâmitură de pâine!

Când ai bani, viața devine dulce și gândurile negre dispar. Erina renunță la idea de-a se sinucide; dar când văzu că la fie-care cincisprezece zile, găsește pe colțul mesei o nouă sumă de bani, mirarea ei se schimbă într-o dorință înfocată d'a cunoaște pe făcătorul ei de bine.

— Nu! Nu putea fi Ermil! cugetă dânsa. El e prea rău, prea răzbunător! Ș'apoi, la ce s'ar ascunde? Nu l'am văzut de mult; — de când eram fericită; de sigur, a plecat din Paris.

Intr'o seară, găsi pe-același colț al mesei două sute de franci și un bilet, pe care era scris: — „Adu-ți aminte!“

Ia luă banii și 'și zise:

— E de la vr'unul din foștii mei amanți.

În altă seară, găsi aceeași sumă și alt bilet cu cuvintele : „Am suferit !..“

A treia oară biletul conținea : — „M'am răzbunat !“

De astă dată, mâna Erinei tremură și privi cu groază banii pe care nu mai cutează să-i ridice.

Erau de la el, de la Ermil. Ce umilire !

— E prea mult pentru-o nenorocită ca mine !.. strigă ea cu disperare. Lovirile lui sînt grozave ; faptele-î misterioase, mă 'nspăimântă. Ce va face din mine omul acesta ?.. Dacă ar fi voit să m'ajute, o putea face în libertate în fața mea ; căci de ce s'ar mai fi temut ?.. Dar gândurile lui cătă să fie fatale, resbunarea lui nu va sfârși numai cu atât. Ce să mă fac !.. Și n'am pe nimeni !.. — Dacă m'ar vedea părintii mei !..

— Părintii tăi sînt morți !.. zise vocea sumbră a lui Ermil, care apăru din ascunzătoarea unor draperii.

Erina scoase un țipăt sfășietor și căzu. Când își reveni în simțiri, Ermil era tot acolo.

— Spune-mi, ce vrei de la mine ? îl întrebă ea tremurând și cu ochii în lacrimi.

— Nimic ! Căci nu mai ai nimic !..

— Atunci, care e sfârșitul ce 'mi-ai destinat ?..

— Mizeria !.. respunse Ermil și eși ca o nălucă.

Trei zile, Erina nu mai eși din casă ; lângă patul în care zăcea nu era nimeni ca să vegheze. Gâtul 'i se uscaser de sete și ochii, țintind spre fereastră, se păreau că așteaptă momentul în care moartea îi va despărți sufletul de corp.

În ultima noapte, când luna se furișă în casă spre a 'și contopi razele cu paliditatea murei, — un om se arătă la căpătâiul ei ; o privi lung, îi așeză mâinile pe piept, și puse pe sinu-î o cruculiță, în semn de moarte creștinească.

— Doi ! zise acel om, și disparu.

De-atunci, cunoscuții lui Ermil nu 'l mai văzură pe nicăieri ; bunul său prieten îl așteptă mai mult d'un an ; îi îngrija casa, îi uda florile, îi deschidea ferestrele și ore 'ntregi stetea acolo, iar de câte ori vîntul clătina fereastra, nu mai spera să 'l vadă întrînd.

Th. M. Stoenescu.

FRAGMENT DIN MEDEA

Traducere dupe Legouv , făcută pentru repertoriul Conservatorului, clasa de declama ie. Acest fragment, va fi zis pentru  nt ia oară de Domni oara F. Vermont, la eczamenul general al anului curent.

SCENA VI

MEDEA, CREOZA

MEDEA ( nsint nd)

T n r  copil  ! Zeii să te aibă 'n grija lor
Căci acelor care sufăr le 'ntinz  mână de-ajutor.

CREOZA (a parte cu uimire)

Ce accent în a ei voce  i ce frunte suverană !
E  a  crede-o vre-o regină dacă n'ar fi, vre-o sărmană
Prigonit , cine  tie de ce soartă, de ce zeii !

MEDEA (către copil ei)

Prezinta i'  v lu-acesta ca un dar, copii mei,
E  esut în fel de fe e  i el poate s'o 'ndulceasc ,
S'o atingă...

CREOZA (către copil)

Pune i v lul pe altar să strălucească ;
M  atingă suferin a însutit de c t un dar.

(c tre Medea)

Spune-mi ast-fel, ce otravă  i-a pus soarta în pahar ?
Ce r stri te ?... Dupe fa   pară mai mult ca o regină
Destronat ,  i... — Dar cine ?

MEDEA

Zeii singuri sunt de vină

CREOZA

 i ce zeu te prigone te ? Fi-va oare Artemis ?
Voi  ruga-o pentru tine... cultul său îmi e permis :
Dacă însă dintre d n ii e Neptun, a lui m nie
Noi prin daruri o vom face mai blajină să devie,
Căci Neptun este patronul  'al Corintului  'al meu. .
Dar de e cum-va un altul. . Vom ruga pe ori-ce zeu...

MEDEA

Zeul care mă gonește n'are 'ntr'ênsul îndurare...
E amorul...

CREOZA

Ce ? Amorul ?... — Intre noi, ce-semênare !
El de-aseenea m'alese roabă trainică să 'i fiă.

MEDEA

Da. Dar dênsul pentru tine este-al cerurilor fiu,
Zeul tînăr, plin de farmec supt o vecinică zîmbire...

(Cu ecsplozie)

Grijile ce ți le-aduce le preschimbă 'n fericire...
E trimes de Eumenide pentru mine !... — Indîrjiți,
Poartă șerpî, ca o podoabă pe-a sa frunte 'ncolăciți !

CREOZA

Îi cunosc și eă durerea ! Fiți pe pace !

MEDEA

Cine ? Tu ?

CREOZA

Da.

MEDEA (cu afecțiune)

Și cum pe-a ta junețe suferința s'abātu ?
Cum ? Bărbatul ce consoarte este gata să 'ți devie
Nu e oare vr'un prieten din a ta copilărie ?
Nu 'l cunoști de pe atuncea ?...

CREOZA

Nu ; el este un strein.

MEDEA

Cine ênsă te împinse spre asemenea destin ?

CREOZA

Soarta lui nenorocită !

MEDEA

Ca pe mine !

CREOZA

Frumusețea !

MEDEA

Ca pe mine !

CREOZA

Vitejia întrunită cu blândețea !

MEDEA

Ca pe mine ! Ca pe mine ! A ! Destin ! Cât ne urești,
Ne unești într'o durere ca mai rău să ne zdrobești !

CREOZA

Da. E-așa. Necunoscută îmi ești încă, însă iată :
Simt un fel de legătură dureroasă și ciudată
Intre noi.

MEDEA

Si ești d-asemeni i

CREOZA

Pentru-aceasta, sora mea
Spune-mi totul. — Cine știe dacă nu se va putea
Să te-ajut.

MEDEA

Și ce voiți spune ?... Ești trăiam—nevinovată,
Fericită, — și avută, — lingușită, — ș'adoarată...
Intr'o zi... Fatală ziua ! În al tată-meu cămin
Să ivi... — Ah ! tremur încă de uimire ! — Un strein.
El venea din depărtare ca să 'și facă-o soartă 'n lume
Si 'n eroi să cucerească al măririlor renume !
Farmecul din acea clipă mi-e și azi neexplicat..
Inima înmărmurită mi-o simții, și turburat
Ochiul meu dupe 'ntemplantare rățăcea...—Supt o sfârșeală
Neînvinșă și plăcută, într'un fel de piroteală
M'afundam fără de voie,, când de-o dată... el vorbi
S'a mea inimă cuvântul de pe buze i'l sorbi !
Tremuram, purtând în sînu-mi un torent de fericire
Ca și cum un zeu de flacări mi-ar fi dat a lui simțre...
Il uram că fără voie mi se face împărat
Si nevrînd să 'i dau un zîmbet îi zîmbeam neîncetat.

CREOZA

Iată 'n adevăr amorul !

MEDEA

De atunci fără 'ncetare—
Mi-au fost cugetele toate să 'ntocmesc a lui scăpare !

Trebuia pentru aceasta, inima să mi-o încuiū,
 Să trădez oraşul nostru, zeii noştrii, — ş'o făcuiū !
 Trebuia pe al meu tată, jefuindu'l pentru dēnsul
 Să deviu o criminală şi să 'nnec în mine plānsul !
 Tată, zeī, oraş şi țară, n'am cruțat nimic, — și când
 Pe grozavele ruine, — semi-zeul triumfând
 Apāru l'a mea vedere, — eū sērmāna lui victimă
 Trebui să 'l ascult āncē, — crimă dupe altă crimă }
 „Vino imī zicea cu lacrimī... Gloria țī-o datorese
 „Dacă este să plec singur voiū muri căci te iubesc !“

CREOZA

Vai! Urmāndu'l, sē'i dai jertfā chīar și țara ta natală !

MEDEA

Lasă-mē 'ī ziceam și dute... Dragostea ne e fatală !...
 Ėnsē vorba lui cālītă de un sānge arzētor
 Rēzvratea 'n a mea ființă patima supt care mor..
 Eū voind sē scap de farmec strābāteam ca o nālucă...
 Galerile deșerte ale 'ntinsului palat
 Ș'auzeam în a mea urmă pasul lui cel adorat.
 Noapte! Noapte 'ngrozitoare ! Ce cuvinte vor descrie
 Jalea ce-āi coprins în tine lāngă-atāta bucurie !
 Da : Jerfiī acele locuri, dar iubită dacă-aș fi
 Ėncē-o dată ca atuncea, — āncē-o dată le-aș jerfi ! —

(pauză)

Și de ce cu toate acestea, zeilor mi-ați pus în cale
 Pe eroul vieții mele cu zimbirile 'ī fatale ?
 Pentru ce sē fiū silită, mamă, sē te părăsese
 Și 'n genuchie lāngă patu'ți un adio sē rostesc...
 Tu dormeaī,.. Oh ! Ce momente de durere...

(Ea și ascunde capul între mâini și plānge. Creoza ca s'o mār-
 găie, zārește copil și 'ī împinge în brațele Medeei.)

CREOZA

Nici-o dată
 Disperarea sē nu 'nvingă când ești mamă ș'adorată !

MEDEA

Sunt nebună ! Ai dreptate... —

(cātre copil)

Scumpiī mei māngāietori,
 Ei pricep c'a fost creată de-āi naturiī ziditori
 A copiilor zimbire pentru-a mumelor dureri.

(sărutāndu'ī)

Iată-mă mai liniștită și din nou mai în putere ;
 Mergeți dar cât mai de grabă, ziua ca s'o folosiți,
 Templurile Artemizei cu stejar să 'mpodobiți !

LICAON

Ne vom duce pentru tine s'o rugăm.

(Ea 'i sărută; copil se depărtează din nou îndreptându-se spre templu).

MEDEA

A lor iubire

Este tot ce 'mă mai rămâne într'a mea nenorocire.
 Vai, și poate am a 'i pierde.

CREOZA

Zeilor !

MEDEA

Durerea mea

Este prea obositoare... Să 'i răcească ar putea.
 Un copil are nevoie de plăceri și fericire :
 Ce 'i așteaptă lângă mine de cât lacrimi și peire ?

CREOZA

Dar...

MEDEA

În fine sunt străină,—sunt sălbatică,—nu sunt
 Fiică-a Greciei mărețe;—chiar cu dragostea 'nspăimânt,
 Și copiii mei adesea supt sălbatica-mă iubire
 Tremurând lângă-a lor mamă par coprinși de îngrozire

CREOZA

Ce ? Copiii să aibă teamă de-a lor mamă ?... S'ar putea ?

MEDEA

Este ast-fel ; și aceasta este chiar pedeapsa mea.
 Pentru-a mă lovi de moarte simt c'a cerului mânie
 Chiar din ei are să 'și facă instrumentul de urgie...
 Ei vor fi răzbunătorii cei aleși de Erinis !

CREOZA

Erinis !

MEDEA (cu agitațiune)

De Eumenide n'am vorbit sau este vis ?...
 De amoruri ce la crimă te împing ?... Și nu știți oare

Că pe fruntea mea se află ca stigmată 'ngrozitoare
Semnul care este 'n Iaduri fără milă inprimat
Asasinilor ?

CREOZA

Să fie cu puțință ?...

MEDEA

Turburat

Ți-este sufletul și tremurî... — Dar ce-ai face de ți-aș spune
Ingrozirea fără margini ce la jugu'î mă supune ?
Vrei să nu ți ascund nimica ? Fie-atunci !—In orî-ce loc,
In plămâni, de remușcare mă simt arsă ca de-un foc..
Conștiința !—Stii tu oare *conștiință* ce 'nsemnează ?
Auzit'ai vre o dată vocea ce mă torturează
Si ce 'mî zice 'n tot minutul : tremură și nu uita !
Răzbunarea meritată este 'n veci pe urma ta !
Iat'o... chiar acuma 'mî pare că în brațele'î mă strânge,
Si 'n parafumu-acestuî aer, eî respir miros de sânge.

CREOZA

Aiurări ne'ntemeiate pe nimica !

MEDEA

Știu, -- dar eî
Vrînd să scap de-o răzbunare hrănesc alta 'n gândul meu
Căci de inimă un șarpe m'a mușeat...

CREOZA

Si cum ?

MEDEA

Geloasă

Fost'ai oare o secundă ?

CREOZA

Patima e dureroasă.

S'o cunosc.

MEDEA (surizînd cu milă)

Si ești... geloasă ? — Dar de cine ?

CREOZA

De trecut:

MEDEA

Nu ți voiî mai ascunde-atuncea chinul meu neîntrecut !

Ești femeie... Veți pricepe... Deci ascultă : Câte-o dată
 Bănuiala mă coprinde. — Lipsa lui prea 'ndelungată
 Mi se pare nefirească, și cu sufletul zdrobit,
 Dacă, 'mă zic atunci cu groază, dacă m'ar fi părăsit !
 Dacă el, când fără sprijin rătăcesc în ori-ce parte
 Căutându'l și chemându'l cu strigările-mi deșarte,
 Tremurând la ori-ce zgomot ce vestește moartea lui,
 Ar uita de jurământul ce 'mă făcu și ce 'i făcu,
 Ar iubi altă femeie ș'ar lua-o de soție,
 Dacă... Dacă... Vezi cum tremur ?...

CREOZA

Oh ! Ar fi o infamie !

MEDEA

O zică singură. Ei bine, iată-mă chinul,—și de când
 Bănuiala 'ngrozitoare se urcă în al meu gând,
 Câmpuri, sate și orașe le cutreier ca o fiară
 Căutându'l, său mai bine, căutându'l — pe când zbiară
 Ura ce dintr'al meu suflet pune ladu 'n ochii mei

CREOZA

Mă 'nspăimênți !

MEDEA

O ! zeii puternici face-mă'ți să dau de ei !

CREOZA

Si ce-ai face întâmplarea dacă-ar fi să...

MEDEA

A ! ce-aș face ?...

Si ce face o panteră când s'aruncă să atace
 Si 'n grozava'i bucurie cade peste prada sa
 Dintr'un salt și când o strânge pentru-a nu o mai lăsa ?
 Si la urmă iar, ce face când din corpul ce palpită
 Rupe membru dupe membru și răcnește fericită !

CREOZA (cu un strigăt 'de oroare)

A !

MEDEA (cu compătimire disprețuitoare)

Si zici că ești geloasă !

CREOZA

Iartă-mă... Mărturisesc
 Legitim că ți-e delirul dar de dânsul mă 'ngrozesc,

Si...—Dar soarta dumitale mă atrage tot de-o dată...
 Ț un fel de simpatie cu teroare-amestecată !

(Revenind la ea cu groază)

Pare c'am născut în lume supt' aceeași stea ! — iubesc
 Cum iubești,— dar de asemeni, cum urești, și eă uresc !

MEDEA

Si pe cine ?

CREOZA

Pe-o femeie.

MEDEA

Cum o chlamă ?

CREOZA

Al eă nume

Oră și unde 'nsuflă groaza. .

MEDEA

Si ?..

CREOZA

Pribeagă e prin lume...

Peste țări și mări departe a fugit...

MEDEA

Așa ?... — Dar el

A uitat'o, saă...

CREOZA

De sigur. Cel puțin imă jură — ast-fel.

MEDEA

Pentru ce te temă atunci ?

CREOZA

Pentru ce ?—Mi se tot pare

C'am s'o vėd fără de veste apărându-mă...

MEDEA

Aiurare !

CREOZA

Că din brațele iubite sė mă zmulgă va 'ndrăzni

Si atunci...

MEDEA

Aiurare !

CREOZA

Inima că 'mî va trăzni
Cu funestele'i otrăvuri...

MEDEA

N'ai să fii a lui consoartă
In curînd și...

CREOZA

Ah ! Mi-e teamă; de-ai ști numele ce'l poartă
N'ai mai zice : Aiurare !

MEDEA

Spune-mi'l atuncea ?

CREOZA

Eü !

Nică-o dată... Acest nume voiü s'î uit...—Te rog, urmează :
Ca să spuî nenorocirea care fruntea ți-o brăzdează

MEDEA

Mă supuiü : Ascultă-atuncea : Oare nu ți s'a 'ntîmplat
Să auzi despre minunea fără seamîn, — ne'ncetat
Se vorbește în tot locul despre lâna cea de aur...

CREOZA (cu un început de temere)

Da; Eî bine ?

MEDEA

Suferi oare ?

CREOZA

Nu.

MEDEA

Acest întreg tesaur. .

SCENA VII

A C E I A Ș, O R F E U

ORFEÛ

Te-așteptăm cu toîi Creoză.

(zărind pe Medea)

Dumneata !

MEDEA (aruncându-se spre el)

Orfeu ! Orfeu !

(se oprește)

Tac ?... Răspunde'mi însă-odată... Este'n viață soțul meu?

ORFEU

Dar ascultă...

MEDEA

Nu ; nimica...

ORFEU

Vream...

MEDEA

Răspunde : Mai trăiește ?

Zi o vorbă, numai una : Este 'n viață ?

ORFEU

Ei ! firește !

MEDEA (cu explozie de bucurie)

Ce ? Trăiește zici ?

CREOZA

Dar cine ?

MEDEA

A ! Veniți copii mei

El trăiește și...

CREOZA

El ?—Cine ? Voiu să știu și eu...

ORFEU

O ! Zei,

Indurați-vă din ceruri !

MEDEA

El, — eroul meu, — al vostru,
Căci îl știu tot de o dată și apărătorul vostru
Cât ș'a Greciei onoare, — strălucitu 'nvingător
Din Colcos...

CREOZA (cu un strigăt teribil)

Nenorocire !

MEDEA

Soțul meu.

CREOZA

E 'ngrozitor.

MEDEA

Ce-aud oare ?

CREOZA

Va să zică ești terribila Medee !

MEDEA

A ! Pricep acumă totul ; tu ai fost acea femeie...
Pregătirile de nuntă pentru tine sunt, și el
Pentru tine, pentru tine, mă 'nșela ca un mișel.
Tremură.

CREOZA (cu energie și demnitate)

Destul ; de față cât voi fi aci, urmează
Să 'l respecti.

MEDEA

Eă ?

CREOZA

Mă iubește de 'l urești și te trădează

MEDEA

Si 'l iubești ?

CREOZA

Nu mai departe de cât mâine, soarta mea
Cu a lui va fi unită.

MEDEA

Măine ! Măine ! — Vom vedea !

A. A. Macedonski.

În Peleşul din 16 Aprilie, găsim următoarele 2 scrisori, pe care le reproducem, spre a le împărtăşi şi cititorilor noştri :

SCRISOAREA I-a

Amicul meu !

Ţi-am promis a'ţi trimitte ceva pentru numărul viitor al revistei tale »Peleşul«. Mă țiiu de cuvânt, ori-ce ar zice gurele rele ; mă țiiu de cuvânt, cu atât mai mult, cu cât nutresc principiul că, trebuie cu toții care facem parte din tânăra generațiune literară, să luptăm din răspuțeri pentru progresul literaturii naționale, astă-zil atât de desconsiderată din cauza loviturilor puternici date de sus. Sunt convins că gurele rele nu vor voi a înțelegce ceia ce am voit să spun. Mă voiți explica dar mai lămurit :

Literatura noastră națională, de și a făcut un mare progres în ultimii ani, este nebăgată în seamă pur și simplu numai din cauză că nu mai egzistă în țara noastră alt geniū literar, alt scriitor, alt poet, de cât bătrânul și nemuritorul Alecsandri. — Nu voesc și nu pot a'mi da verdictul asupra bardului nostru recunoscut și sancționat de opiniunea publică. Voiți face numai următoarele întrebări la care ași dori mult ca gurele rele să 'mi răspundă :

»Dacă Alecsandri, bătrânul, e un geniū, cei-lalți tineri nu pot ei deveni la rândul lor tot ast-fel ?

»Nu pot ei deveni și mai mari ?

»Dacă pot deveni, pentru ce în loc de a fi încuragiați, sunt loviți cu pietre ?

»Alecsandri, când avea vârsta lor de astă-zil, făcut-a ceva mai mult de cât ei ?

Ași putea să formulez încă vre-o zece întrebări de acest fel dar, dar... sunt convins că lumea domnului Alecsandri nu se va înjosi a ne răspunde ci din contra adresându-se zeului lor inamovibil vor repeta cuvintele d-lui Grădișteanu, rostite mai deunăzi în cameră ; *Moriturii te salutănt !* Aci se va încheia totul.

Adoratori ai bardului de la Mircești ! Nu mă condamnați că invidiez pe zeul vostru : Nu 'mi dați epitetul de Zoil ! Dacă vorbesc despre Alecsandri, este că voesc încuragiarea pe care a avut-o dânsul la vârsta noastră, pentru ca odată să ajungem ca el, mai mult de cât el poate, căci, vorba românului : »*nu se știe de unde sare iepurele !*

Ei bine ! Domnilor ! d-voastră în justa admirațiune ce aveți pentru autorul »Fântânei Blandusiei« uitați cu totul, lăsați la o parte, ba încă stropiți cu noroiu, o întreagă pleiadă de tinere talente, care cum ar putea să mai producă ceva când ele s'aū asigurat că, apriori, produțiunile le vor fi nimicite de opiniunea publică ? Dacă prin vre-o minune s'ar putea face ca Alexandri să fie secvestrat undeva și în timpul acestei secvestrări să primească la teatrul Național o piesă în proză sau în versuri purtând numele său ; în realitate însă lucrarea fiind făcută de Macedonski, — sunt sigur, că teatrul va fi plin ca și la Fântâna Blandusiei, că ovațiunile nu vor lipsi, că entuziasmul va fi același, ba poate și mai mare ; — din contra aceiași lucrare purtând iscălitura lui Macedonski, teatrul nu va fi plin, — ziarele, revistele și foiletoanele lor vor abunda în înjurături, care de care mai grosolane, sau ce e mai trist, — în laude ce lovesc mai mult de cât o înjurie ; — de aci rezultă că : *nu opera ci numele care este subsemnat atrage sancțiunea opiniunei noastre publice*

Nu pot termina, căci ar trebui să relevez triste adevăruri, pe care de-o cam dată voesc a le ține ascunse.

Te rog amicul meu, a mă scuza pentru astă-dată și a aștepta într'o a doua scrisoare acel »*ce va*« promis, din cauză că, voind a țil trimete, m'am gândit la oropsita noastră literatură națională și... am uitat totul.

Eū.

Iubit necunoscut !

Din întâmplare citii scrisoarea ta înainte de a se tipări. Nu este vina mea că am comis indiscrețiunea, ci a întâmplării ce făcu să 'mă cadă în mână manuscrisul scrisorii tale. Te plângi de nepăsarea publicului pentru cei tineri, și n'ai dreptate. Publicul, și când zic public, zic oamenii cu carte și inimă în acelaș timp, — acest public, — negreșit că cu escluderea unei bune părți a generațiunei vechi, nu se lasă a fi ademenit de renumele făcut lui Alecsandri de către generația din care acest poet a făcut parte. Dovezi mai bune despre aceasta, este înrîurirea ce a avut critica lui Macedonski în potriua lui Alecsandri. În adevăr, iubit necunoscut, acum câți-va ani, nimeni n'ar fi cutezat să emită ideia ca Alecsandri, își are și el greșelile lui. Astăzi, puțin să mai sfiesc de a le discuta. El bine, dacă numai câteva pagine de critică au dat acest rezultat, de ce te plângi ?

Acest drept nu 'l ai și din alte puncte de vedere. Șerbănescu, Macedonski, Scrob, sunt poeți care fac parte din generația nouă și sunt admirați cu toate acestea, de la un cap al țării la altul. Firește că generația veche, se cam codește; dar oare, acești poeți, ar fi măgulii să fie patronați și tămăiați de o generație ce reprezintă trecutul ? Fac ei oare parte din ea ca să fie judecați de ea ? Nu, iubit necunoscut, poeții noii trebuie să fie judecați de contemporanii lor, iar nu de contemporanii lui Mihai Sturza-Vodă ! Este adevărat că și printre tineri, se află codaci, se află invidioși, se află versificatori fără versificație, poeți fără poezie, dar ei, scumpe necunoscut, sunt în toate țările din lume parații geniurilor și defaimații lor, după ce sunt luați de dênșii la goană. Precum vezi, n'ai dreptul să te plângi. Voi cei tineri aveți dreptul să judecați pe bătrâni, căci voi sunteți pentru bătrânii începutul posterității, dar voi cei tineri nici puteți primi judecata bătrânilor, căci ei reprezintă și egoizmul vârstei și slăbiciunea inteligenței, și lipsa entuziasmului : Intr'un cuvânt, am spus-o deja, Ei sunt *trecutul*.

Cu atât mai puțin, vă este permis să faceți apel la sprijinul și încurajarea bătrânilor, căci atunci, ar fi să declarați singuri că renunțați la dreptul pe care 'l aveți : de a fi prin voi.

Fă prin urmare economie de amărăciune : Voi scrieți pentru cei tineri și pentru cei care nici n'au născut încă. De la ei să vă așteptați verdictul. Dar ce zic, să 'l așteptați ? Care ténér neinvidios și simțitor a citit *Noapțile* lui Macedonski, poeziile lui sociale, cântecile lui Scrob, picăturile sale de lacrimi ce se preschimbă când cad pe hârtie, în mărgăritare, *Valțul* lui Șerbănescu, și nu s'a entuziasmat și n'a recunoscut în acești poeți, geniul viitorului, în locul *Doinelor* și a beției lor de cuvinte ?

Ei ! Iubit necunoscut, ca să nu mai vorbesc de acești trei poeți, care dintre tineri, a citit traducerea lui *Manfred* de T. M. Stoienu, și nu a rămas uimit de puterea de condei a ténérului care a interpretat așa de armonios și de bine geniul lui Byron ?

Mai sunt apoi și alți tineri, dar pe aceștia nu 'l numesc încă...

Scrie, scump necunoscut, dacă ești poet precum te bănuiesc, și fii mai mulțumit, mai fericit de lauda unui ténér de 17 sau 18 ani, de cât de cuvintele poleite ale încurajării bătrânilor, în al căror suflet, simțirile omenești, cerul, natura întregă, nu se oglindesc de mult.

Al tău sincer prieten
Ego.

CURCUBEUL

Cerul iar s'a mâniat
De al lumei greū păcat,
Pe el norii iar se 'ntind
Iar văpăi de foc l'aprend
Jos e vânt pustiitor
Sus detună 'ngrozitor,
Din nori scapă câte-un strop,
Fi-va iar vre un potop ?

Peste tot s'a 'ntunecat
Ziua 'n noapte s'a schimbat,
Pe sus fulgerul mereū
Șerpuește ca un smeū ;
Iar din sînu-î or-ce nor
Varsă foc omorător,
Insuși soarele 'ngrozit
Șade după nori pitit !

Trăznetul sfâșietor
Spintecă pe ori-ce nor
Și săgețile ce cad
Sparg vėsduhul pîn' la Iad ;
Iar pămîntul spăimîntat
E de friguri apucat !
E pierzarea de apoi
Doamne, milă ai de noi !

Acum ploaia furios
In cascade cade jos
Par' că 'n ori și care nor
Clocetește un izvor,
Ce s'aruncă învrăjbit
Pe pămîntul osândit,
Ca să fie inecat
Cu întregul lui păcat.

E potop !.. Vaî !... Ajutor !..
Strigă slabul muritor...
Dar atunci și mai profund
Trăznetele îi răspund
Iar nădejdea 'n el s'a stins,
Frica morții l'a coprint,
Și'n genuche, rugător,
Plînge fără ajutor !

Dar ce-o fi colo 'ntre nori,
Acel arc cu vii colorii,
Imbrăcat în șapte piei
De balauri și de zmei ?
Nu-î balaur, nu e zmeū
Ci e mândrul Curcubeū ;
E, de pace, semnul sfânt
Intre cer și 'ntre pămînt.

Al. Slăniceanu.

ERATA

In poezia d-lui Macedonski : „*Nimic nici chiar speranța*“, versul final, din eroare de tipar s'a pus ast-fel :

„Nouî aripî, — nouî *vânt*.“

Să se citească :

„Nouî aripî, — nouî *avânt*.“

LA VIZITA

Marți

D-na N. primește Marțile. Salonul său este împodobit cu mobile de preț, dar ele sunt așezate ca la tapițer. Nici-un tablou pe pereții goi, nici-o statueta pe etajerele încărcate cu felurimi de mărunțișuri în a căror alegere, gustul nu a predominat.

— Ce mai faci, seumpa mea? Ești bine?

Și cucoanele se sêrută, dacă sînt în intimitate.

— Ai fost la *Fântâna Blanduziei*? Ce frumoase versuri! Ce limbă de aur! Toate doamnele din societate vorbesc astfel, căci d. Alecsandri a ieșit la modă ca fracurile roșii la Paris.

O altă doamnă cu bărbatul său, deșchide focul convorbirei astfel;

— Viu de la Prințesa S.

Saă:

— Aseară am fost la marchiza A.

Saă iar:

— Prințesa mi-a spus, marchiza mi-a zis... Apropo: Ai văzut pe prințul G? Nu ți se mai uraște cu el... Ei! dar micul baron?..

Dintr'o altă parte a salonului, o doamnă mică la statură, nu se depărtează de ale palatului. Bărbatul său este dintre curtenii slujbași priimiți intim de perechiă regală:

— Maiestatea Sa Regele, spunea tocmai lui Nicu..

Saă:

— Am vorbit Reginei despre aceasta și Regina mi-a zis...

Mai aproape de stăpâna casei se află o altă doamnă:

— Și cum îți spuneam, scumpa mea, la balul *Furniceii*, numai eu, și am vîndut marfă de opt-zeci de mii de franci!

Două doamne măritate de curînd:

— *Jean* este nesuferit. Nu vrea să mă lase să valțez.

— Pe mine nu vrea să mă ducă la bal.

— Este adevărat că are calitățile! Dar, — gelozia! Gelozia!

— Al meu n'o face din gelozie ci din zgârcenie.

Acest dueto se petrece a *mezzo voce*.

Bărbații lor:

— Sunt foarte fericit... Cu toate aceste, — de ună-ză, mă cam speriasem. Inchipuiește'ți că mă întorc de la bal... Nevastă-mea învîrtise pînă la

ziuă vre-o patru-zeci de valțuri și ieșind aprinsă din căldura jocului, a răcit. Am adus pînă la ziuă vre-o patru doctori... In fine!.. Acum este în-tremată.

— A! Si eă sunt fericit!.. Dar... Inchipuieste'ti!.. Zece baluri pînă acuma, și la toate am fost silit s'o duc... Conturile îmi plouă... M'am spetit..

Un domn care face politică :

— Orî-ce s'ar zice, guvernul nu cade.

Stăpâna casei, — — în convorbirea generală :

— Suptlocotenentul?... Nu e urit de loc, — și bine crescut!

Doamna X care'î deschide în toate nopțile ușa iatacului :

— Ce gust ciudat ai, *ma chère amie!* E anost, — nesuferit chiar!

O Doamnă bêtrenă către alta :

— Nemții?... Rău faci de vorbești de dênșii... De sigur că cei din *suita* prințului n'au fost așa de bine crescuți ca cei din vremea noastră, dar tot sunt cum se cade.

Muscalii?... De geaba nu-î faci haz! Firește că cei care au venit după Ducele Nicolaie și după Impăratul, au cam uitat tradițiunile, dar tot fac mai mult cât nemții!

Să înțelege că toate aceste, să șoptesc, pe când, din mijlocul convorbirii generale, răsare câte un cuvânt sau câte un petec de frază, ca :

— *Bengalina!* Broșeul e de preferat!..

— *Vualul* e mai de sezon! — *Briola!* — *Ville de Bucharest!* etc.

Unii vin, alții pleacă: Prezentățiunii nu se mai fac. Noul cod al științei de salon, voiește ca în case să se intre de-aci înainte ca în cafenele.

Si vizita s'a făcut. Relațiunile soțiale să întrețin. Prin unele case, poți să fii despăgubit cu câte un :

Five O clock!

Al. A. Macedonski.

AMORUL SI MOARTEA

SONET

DE SULLY PRUDHOMME

membru al Academiei franceze

Alături cu amorul, Destinu 'n orî-ce parte
O doică înțeleaptă să 'l apere 'i-a dat,
Ast-fel că pe-astă lume ei nu se pot desparte,
De și copilul gingaș o uită ne 'ncetat.

Urmând de-aproape zboru'i bētrāna pāzitoare
Aleargă, se oprește, când el a ostenit,
Și zilnic îl petrece când face vênătoare
De inimă, sub salcāmiī ce-abia aū înflorit.

Îi îndreptează arcul, ca nu cum-va vre-odată
Să se omoare singur cu propria-ī sāgeată
Și 'l întreține vecinic frumos, viclean, ușor.

„Streino, zice dēnsul, iubirea ta de unde ?
„Îți sunt datoare totul!“ Incet moartea 'ī rēspunde,
Imbrățișând copilul iubit și trădător.

Carol Scrob.

ALPHONSE KARR

S U B T I T E I

(urmare)

XVII

Magdelina nu voi întâiū să ia scrisoarea.

Dar Stephen se uită la ea, cu un aer așa de rugător în cât dēnsa o luă plecându'și ochiū, și o ascunse în sin.

— Așa de aproape de moarte, zise ea, în mijlocul unor suferințe îngrozitoare, mă chemai pe mine ! cuvēntul d-tale cel din urmă a fost numele meu !

— Da, rețuă Stephen ; și când scăpaiū, când puseiū piciorul pe uscat, 'mī se păru că acest nume pronunțat de mine fusese o rugăciune care 'ī-a plăcut lui D-zeū ; că D-zeū, care trebuie să te iubească ca pe cea mai frumoasă din ficele sale, ca pe cea mai perfectă din creaturile sale, n'a putut să dea voie răului să lovească pe acela a cărui inimă te imbrățișa, după cum criminalul urmărit imbrățișează stălpul templului, care 'ī slujește de azil ; că nu-

mele d-tale a avut putere să depărteze moartea de la mine, după cum numele lui D-zeū, face pe Satan să intre în iad : atunci, înțeleseiū că d-ta eraī ingerul meu pāzitor, și că nu e iluzie acea idee, pe care o aveam în inima mea, că omul a priimit de la D-zeū o ziuă care 'l ocrotește, un ānger care ține în mâinele sale partea de fericire ce 'ī e rezervată, și că aceia sunt nenorociți, care nu pot să se întâlnească cu āngerul lor.

— 'Mī înphiațā sângele în mine, zise Magdelina, când mă gândesc că dacă ar mai fi trecut un minut, ai fi murit. Și eū, unde eram ? ce făceam, când d-ta suferai, când mureai departe de mine ?

Si zicēnd aceste cuvinte, dēnsa îngălbeni și 'și acoperi ochiū cu mâinile.

— Ai suferit mult ? urmă ea.

— Mai mult de cât poate suferi un om ; dar aveam o putere supranaturală ; iubirea

mărește pe om și 'l aduce în stare să facă tot ce e frumos și măreț; cu toate acestea a fost un timp, când suferința'mi s'a mai micșorat; fără îndoială eram să leșin și totul s'ar fi sfârșit; dar în această încetare de durere, era o bucurie, un farmec ce nu pot să definesc; mi se părea că viața cerului se deschidea pentru mine și că sufletul meu se despărțea de corp, ca păsărica de oul mamei sale. Înainte de a pleca, am vrut să 'ți aduc aceste «nu-mă-uita»; e un dar de flori pe care 'l fac îngerului care m'a scăpat.

Si ei remaseră mult timp tăcuți: din când în când se uitaŭ lung unul la altul, cu o privire atât de vorbitoare, în cât nu se poate exprima.

Magdelina luă un trandafir de la briu.

Ține, zise ea, vreaŭ să 'ți dau și eu un buchet; trandafirul acesta mi l'a dat tata azi de dimineață căci azi e ziua mea de nascere.

— Acea floare era pe jumătate vestejită; o vestejise căldura sânului Magdelinei. Stephen o puse pe buze, și o strânse cu înfocare.

— E ziua d-tale de naștere, zise el, și nu 'ți am dat o floare!

Rupse o ramură de «Alba-spiună, și 'i o dete.

Si fiind că tot nu vorbeau, fericiți și mulțumiți că trăiau, că iubeau, că erau iubiți și că erau împreună, Stephen rupse ghimpii florilor, făcu o coroană pe care o puse tremurând în parul tinerei fete și un buchet la briul său și o privi gătită ast-fel.

Magdelina avea ce-va răpitor: fericirea 'i însuflețea fața; coroana de albe-spine cu foile sale ca dantela și de culoare verde închisă, cu florile sale albe în formă de umbrelă, era împletită în părul său negru ca o fișie pe frunte.

— Magdelino, zise Stephen, ești gătită ca o mireasă.

Se uitară unul la altul; Magdelina 'și

plecă ochii, o lacrimă atârnată de genele sale negre căzu pe mâna lui Stephen.

— Oh! zise el, cine ar putea să ne despartă? nu e mai tare iubirea, de cât tot universul? Nu egzistă piedică pe care să nu simț că s'o pot înfrunt și să o răstorn sub picioarele mele. Susținut de iubirea d-tale, de o privire a d-tale, sunt mai mare de cât lumea, și aș sfârâma or-ce ar îndrăzni să se puie între noi: d-ta singură Magdelino, singură poți să ne desunești și să rupi legătura sfântă, ce leagă una de alta egzistențele noastre!

— Si eu voiŭ avea curajiu și putere, Stephen; când mă voiŭ simți slabă, mă voiŭ sprijini de d-ta, căci d-ta ești sprijinul și conducătorul meu; voiŭ avea atâta curajiu și putere cât poate să aibă o biată fată fără mumă și fără esperință ca să o înlocuiască; voiŭ ruga pe D-zeu, să binecuvânteze unirea noastră și oamenii nu pot nimic în contra celor ce au fost binecuvântați de D ze.

— Da, da; și ce poate fi mai plăcut în ochii lui D zeu, d cât două inimă curate ca ale noastre, care încearcă o viață de iubire și gustă fericirea pe care D zeu însuși a desfăcut'o de la coroana sa de bucurii și de delicii, ca să o la e să cadă pe inimile virtuose? Dacă Creatorul lăsa vr'o dată să 'i cadă privir a pe pământ, o lasă asupra a doi amanți.

— Dacă fac rău, D-zeu e martorul inocenții mele; ascult vocea ini lui, pe care el a pus'o în mine.

— Nu, zise Stephen, iubirea e sufletul vieții. Oare D-zeu ar vrea să ia florile livezilor și mirosul florilor? căci viața fără iubire, e un câmp sterp, e un pământ blestemat pe care nu cade nici odată nici rouă Magdelino, și eu, și în via mea e curată ca a ta: singuri sub ochii Creatorului, în sânul naturei, singurul templu demn de el, să jurăm că vom fi unul al altu a, să 'l rugăm să binecuvânteze o unire virtuasă și sfântă.

Amândoi ținându-se de mână, făcură un jurământ, un jurământ adevărat, care pornea din inimă, ast-fel că Creatorul să 'l audă, dacă vr'o dată jurămintele, temerile, bucuriile, durerile și rugăciunile noastre ajung până la el.

În acest moment, în mijlocul tăcerii misterioase, când soarele nu mai lăsa la apus de cât o reflecție de un galben deschis, se auzi un câine care scotea unul din acele urlate plângătoare și lugubre, pe care superstiția le privește ca pe un presimțământ sigur de moarte. Si amândoi tresăriră, și li se păru că norii cădeaș pe pământ, acest strigăt era atât de grozav.

Apoi, când ești fericit, crezi în presimțirile rele: Fericirea e un nor alb pe care cel mai mic lucru 'l pătează.

Se despărțiră dupe ce 'și repetară de mai multe ori că se iubeaș, ca să încerc să ștergă din inimă funesta presimțire a acestui ris al diavolului care strânge din dinți când vede fericirea cerului.

XVIII

STEPHEN MAGDELINEI

Tu nu vrei să 'mă scrii Magdelino! Ce? în lungile ore ce trecem așteptând momentul de a ne vedea, nu simți nevoe de a te apropia de amicul tău scriindu 'i? și când timpul rău nu ne permite a ne vedea în grădină, nu cugești o'asă fi fericit să am de la tine câte-va cuvinte, ce-ar bine cuvânta somnul meu? Gândeștete că viața ta va trece ca o floar pe care soarele n'a atins'o încă, ce n'a ut nici strălucire, nici parfum; aru e deoi temerea și nepăsarea ta și fă-mes red că în tot momentul te gândești la mine

Știi bine că ești a mea și că sunt al tău.

Ce fericire mai mare poți avea de cât aceia de a face ce faceți în acest moment: să mă gândesc la tine și să 'ți scriu.

XIX

— Va trebui, zise Magdelina, să avem casa spre răsărit.

— Da, zise Stephen, dar va trebui să știm mai întâi unde o vom clădi. N'ai vrea să fie pe țărmul unui riș? Apa 'nveselește totul; iarba este mai verde pe pământul udat, și noi am mai putea câte-o dată să pescuim, să ne scăldăm și să ne plimbăm cu barca.

— Sunt de părere, reluă Magdelina, să fie cu două etage: jos, o sufragerie, o bucătărie și odaia slugilor; sus cabinetul du mitale, salonul și...

— Si iatacul.

Magdelina se roși. Dar, dupe un moment de tăcere reîncepu:

— Casa va fi acoperită cu olane, plăcile sunt prea triste la vedere; obloanele verzi nu 'mă plac, afară numai când verdele este închis de tot.

— Am uitat ceva.

— Ce?

— Ne trebuiesc două odăi mai mult, pentru tata și pentru fratele d-tale.

— Da, Magdelino, ei nu ne vor părăsi nici odată.

— Tata se va ocupa cu cultivarea florilor.

— O! o să punem multe flori, și ma ales arbori care să ne umbrească.

— Tei; iar de jur împrejur un gard de răchită și de hamei.

— În mijlocul grădinei va trebui un basin, în care vor fi peștii cei mai frumoși.

— Și basinul înconjurat cu zăbrele, din cauza copiilor...

Această idee, eșprimată fără voie de Magdelina, emoționă pe amândoi amorezați. Magdelina spre ași ascunde roșala, se prefăcu că ridică o floare, pe care o lăsase ea singură să pice.

Stephen voi s'o ridice înaintea ei, și aplecându-se, perii lor se atinseră, și o tremurătură îi coprinse pe amândoi; s'ar fi zis că sufletele lor se atinseseră ast-fel.

Când se liniștiră, Magdalena zise :

— Am făcut prea multe planuri ; cine știe de se vor împlini ! viitorul nu este al nostru.

— Este al nostru de oare-ce mă iubești ! și ori cum ar fi îl voi învinge.

— Oh ! zise Magdalena, nu știu pentru ce 'mi e frică ! suntem prea fericiți !

Ast-fel petrecură ei mai mult timp.

Stephen apropiă mina Magdelinei de buza lui ; ea încercă s'o retragă. Despărțindu-se, el o sărută pe frunte ; Magdalena tremurând, fugi, aruncându-și o privire de imputare.

XX.

MAGDELINA LUI STEPHEN

Stephen, ce-ai făcut ? cât rău 'mi-ai pricinuit sărutându-mă ! câte imputări 'mi-am făcut însu-mi, cu toate acestea, sărutarea 'mi-a fost răpită. Sunt atât de fericită lângă d-ta și mă 'ncred atât de mult ! nu este așa, că altă dată nu mă vei supăra ? gândește-te la ce ne-am ecpus ; dacă ne-ar fi văzut cine-va, aș fi murit de rușine. O ! de-ai ști că am plâns toată noaptea ! 'mi-am amintit toate închipuirile triste ale dezonoarei de care 'mi vorbea mătușa mea, care m'a crescut. Atunci m'am simțit mai puțin curată, d'abia cuteza să mă rog lui Dumnezeu ; dar am plâns și m'am rugat atât de mult, că de sigur m'a ertat.

XXI

STEPHEN MAGDELINEI

Ce-am făcut ? Am pricinuit o adâncă rană fericirei mele !

Ce ? Nu mi se poate ierta o sărutare, dupe cum sărută un frate pe sora sa ? Și cu toate acestea, Magdelino, dacă m'ași fi supus frigurilor ce mă ardeau, și-ași fi dat o sărutare de amor.

Sărutarea ce 'ți-am răpit, îmi face mai

mult rău ca d-tale ; nu este o fericire. Am răpit aceia ce trebuia să 'mi dai, sărutarea ce se scurse prin vinele mele ca focul, nu te-a mișcat câtuși de puțin, din potrivă 'ți-a dispăcut ; ca și cum ași fi sărutat marmora rece a unei statui său a unui mormânt ; 'mi-a înghețat inima. Nu. Nu mai vreau sărutări de acel fel, dac'ași fi știut că trebuia să 'ți răpesc acea sărutare, dac'ași fi presupus că respirarea ta ar fi rămas rece și liniștită, 'că inima ta nu bătea mai tare ca de obicei, că sângele curgea într'ênsa nici mai repede nici mai încet, că mâna ta tremura într'a mea numai de frică, ași fi aruncat'o înlăturî de mine, ca pe-un șarpe. Aceia ce iubesc Magdelino, nu este nici corpul nici spiritul D-tale, este amorul D-tale. Dacă nu mă iubești, său dacă mă iubești cu amorul rece și ridicol al saloanelor, cu un amor în care să nu se contopească viața noastră iutregă, nu mai am nimic de zis Magdelino, nu 'ți voi mai răpi nimic ; amorul nu dăruiește, oi dă, sacrifică și e fericit de aceia ce dă.

Magdelino ! Magdelino ! Nu cunoști amorul. Trebuie sa 'ți mulțumesc de fericirea ce mi ai procurat, căci inima 'mi-era plină, de și am simțit'o revărsându-se ; trebuie să 'ți mulțumesc, fiind-că această fericire, 'ți-am răpit'o, și D-ta n'ai simțit'o ca mine.

Magdelino ! în numele cerului, o vorbă numai de iubire, o vorbă care să mă liniștească, să mă mângâie, care să 'mi redea credința 'n fericire.

Si ori-ce s'ar întâmpla, cugetă că onoarea și puritatea D-tale îmi sunt tot atât de scumpe, pe cât îmi este fin a D-tale.

XXI

MAGDELINA

Amicul meu, ce rău 'mi-a făcut scri-soarea ta : Pentru ce te îndoești de iubirea mea ? Cine a pu să 'nspire niște

gânduri atât de triste, și ce trebuie să fac ca să le depărtez de spiritul tău bolnav ?

Trebuie să îți spui, că te iubesc mai mult de cât viața, că tu ești fericirea mea, și că nu pot trăi fără tine ? Stephen nu știi aceasta ? M'am îndoit să îți spui că te iubesc, când m'ai întrebat, și mă crezi în stare să te înșel ?

Oh ! liniștește-te amicul meu ! iartă-mi supărările mele exagerate ; gândește-te la situația unei fete tinere, lipsită de la cei d'întâiu pași ai vieții, de conducătorul său natural, de muma sa, și care are capul plin de istorisirile prăpastiilor, care sunt pe marginea drumului, și de pericolele lui.

Da, mă încredințez ție. Ai dreptate ; amantul meu trebuie să înă dea curată soluție ; d-ta 'mă păzești pentru d-ta inocența și onoarea. Sunt ale d-tale : ele sunt singurele mele bunuri, singurele mele tezaure cu amorul d-tale. Apără-le dar contra d-tale și contra mea chiar dacă e de trebuință.

XXIII

Aerul ce respiram
Lângă densa când m'afiam,
Aerul ce era plin
De adâncul meu suspin.
N'a văzut un alt amor
Mai sublim, mai arzător
Și cu cântil respiram,
Cu atâta 'l cântam
Și pe buzele-i de foc
Ca să scape-aflase loc ;
Dar și-acolo setea mea
Sărutând'o, îl găsea.

Mai în toate zilele, Stephen și Magdalena se vedeau în grădină, sau la d. Müller, care prinsese o afecție, ce creștea din ce în ce pentru Stephen. Stephen, care avea oare-care instrucțiuni, 'i făcea descoperiri ce 'l încântau. Era amestecat în toate plăcerile lor. Le era dupe plac ; 'i întovărășea când mergeau la plimbare. Cei doi

amanți, fericiți să respire acelaș aer, se îmbătau de cea mai curată fericire, fără să se gândească la viitor și vedeau că fiecare zi aducea fericirea sa. Câte o dată dupe masă, vâslaş îndemânat, 'i ducea de rătăceală pe riș, și plimbarea lor se prelungea câte o dată până în toiu nopții

O frumoase nopți de vară !

Când pământul e încă cald de soarele zilei, atmosfera căldică și din când în când un vântușor rece, care mișcă și parfumează părul ; nici un alt zgomot de cât acela pe care 'l cadentă mișcarea lopoților, și apa care se taie și murmură pe aripile lunții, și pe mal, orăcăiturile monotone ale broaștelor, care săreau prin trestie.

Și luna care se ridică roșie îndărătul unei perdele de salcie și lasă să 'i alunece razele albastre priu foi, apoi se ridică albă, se oglindește în apă și face să pară pleopii ca niște fantome mari negri.

Pe mal, în iarba deasă și neagră, licurici strălucind cu o scântee albastră ca aceia a stelelor.

Și Magdalena în mijlocul acestei tăceri impunătoare, cânta cu vocea sa curată cântece religioase sau cântece de iubire.

Și câte o dată cântau câte-trei, împreună.

Atât mai rău, pentru cei cari nu înțeleg acea fericire !

Cu toate acestea, fiind-că D-zeu n'a vrut ca și omul să fie tot așa de fericit ca el, n'aveți de cât să căutați în fundul tuturilor fericirilor omenești, și veți vedea tot d'anna câte ceva, care lăsa urmă.

Ast-fel Magdalena zicea adesea lui Stephen : Amicul meu, suntem prea fericiți.

Stephen o asigura. Și cu toate acestea, este un instinct în inima omului, care 'l face să se sperie de o fericire fără nor. I se pare, că dijma vieții sale o datorește nenorocirii, și că acela ce nu plătește, se adună, mărește o datorie pe care va tre-

bui să o plătească mai curând sau mai târziu.

Stephen credea că tatăl său se va re-trage din afaceri și că retragerea sa nu îi va mai permite să mai urmeze cu neînsemnata sa pensiune. Vedea sosind momentul, când nu va mai putea să stea singur ca să 'și câștige hrana vieții și când va trebui să 'și părăsească odăița.

Si d. Müller se temea pentru sănătatea unui portocal său a unei cameli. Un nor negru se forma pe cerul curat, care îi prezicea grindină, și îi cauza câte o dată neliniște;

XXIV

MÜLLER LUI STEPHEN

D-ta știți domnule cu câtă cordialitate te-am primit la mine și cât sunt de recunoscător pentru prietnia ce ne arăți mie și fiicei mele. Cu toate astea, azi, sunt pe deplin convins, că această prietenie, nu e atât de neinteresată, pe cât credeam, și că e datoria mea să repar ceia ce n'am putut să previi.

Dupe această convicțiune, înțelegi că nu mai pot, ca în trecut, să te primesc la mine; bine-voiește dar, domnule, să 'ucetezi cu totul vizitele d-tale, care din mai multe puncte de vedere, 'mă făceau plăcere și la care nu renunț de cât cu mare părere de rău, dar pe care o imperioasă necesitate mă oprește de a le mai priimi de aci înainte.

Stiu că nu vei încerca să tăgăduiești un fapt care 'mă-e probat, pentru că ești prea sincer; și în zadar ai căta să combați o hotărâre luată dupe reflecțiunii serioase; ori-ce observație verbală eri în scris, nu ar face să se schimbe ceva; deci te rog să nu o mai faci. Cred că și de aci înainte imi vei păstra sentimentele de stimă, de care cred că sunt demn.

Primește, te rog aci, asigurarea consi-

derațiunii mele și crede-mă servitorul d-tale foarte devotat.

Müller.

XXV

Pluteam? d'oa dată însă un vânt opus bătu
și 'n vasul fără pânză oceanul strébătu.

Ch. Romey.

Citind această scrisoare, sudoarea curgea pe fruntea lui Stephen. Când o sfârși, când nu se mai putea 'ndoi de aceia ce conținea, această sudoare îngheță, brațelele căzură, și privirea sa deveni ficsă și stupidă.

Rămase cât va 'limp într'o complectă nesimțire; apoi de o dată, cu o mișcare convulzivă ridică capul și lovindu'și peptul și capul: — Eă, sunt eă... nu visez! iacă scrisoarea! Scrisoarea... o doamne!

Si cu ochii incremeniți o mai citi încă o dată.

O amorțire îngrozitoare apăsa asupra lui, Nu mai simțea nimic, nici chiar durerea; se făcuse ca o piatră,

— Da, da, gonit! Fericirea mea a murit. Omul acesta o răstoarnă cu mâna sa fără cruțare; fiin-că așa vrea, 'mă șterge toate speranțele, 'mă omoară viitorul; mă omoară și pe mine.

„Magdelino! — Vrea să mă despartă de Magdalena! carnea din carnea mea!„ Și începu să riujească ca un demon: „Nu, bătrîne; nu ești destul de tare... Nu e așa de lesne să 'mă zmulgi inima din pept...„ și scoase un răcnet ca de fiară sălbatică.

„O! Doamne! zise el, după câte-va momente de tăcere, pentru ce mă strivești ast-fel? Pentru ca să mă pedepsești, că am ridicat așa de sus capul și că m'am lăsat să se ridice fericirea măi sus de omenire? Oh! dacă aceasta este o crimă, e ispășită...„ Si lacrimile îi înceară peptul.

„Oh! nu, zise el, e peste putință; dorm, visez; deșteptați-mă, v'rog, deșteptați-mă!„

Să lovea cu pumnii, 'și rupea peptul cu unghiile.

„Nu, nu, sunt deștept; când eram fericit, atunci visam.

„Ce! să nu o mai väd! Oh! trebuia să 'mi spuie dinainte, nu m'am adăpät destul cu privirea sa! N'am s'o mai väd nici o dată, nici o dată!

Si omul acesta, mă ia drept un seducător drept un trădător! Oare, vream alt ce-va de cât fericirea ei?

„Si cu ce drept 'mi măsoară el viața și fericirea?

„Dar pe fica sa trebuie să o condamne să trăiască așa de rău ca densusul?

„Trebuie să taie și să puie în hambar iarba verde la un loc cu paiele uscate?

„D-zeu lasă pe oamenii, creaturile sale, să dispuie de viața lor; el, bătrînul, vrea să fie mai stăpân de cât D-zeu!

„Oh! nu, nu voiü fi ca un boü care se lasă să fie ucis fără să se apere! voiü apăra viața și fericirea, pe care vrea să 'mi o zmulgă.

„Bătrîn nebun! el 'și a petrecut viața; acum vrea să o ia p'a noastră, ca acel tiran, care bea sîngele copiilor ca să 'și prelungească zilele, și să 'și mai încălzească și să 'și prefacă sângele său stricat.

„Scrisoarea aceasta mă omoară, e terminată cu această ironie îngrozitoare: *Prea devotatul D-tale, servitor! Blestem, asupra ta bătrîne! tu tratezi această afacere ca pe o scrisoare de invitare la masă; te slujești cu o formulă ordinară cu mine, pe care 'l ucizi!*

„Vrei să îndulcești otrava!

„Ți scoți căciula, și mă saluți înainte de a mă omori! „

Stephen umbla cu pași mari.

În fine, sfârșit de osteneală, căzu pe pat, plânse mult și adormi. Peste un ceas, se sculă, scrise mai multe scrisori, le rupse; erau amenințătoare, apoi, pecetlui una în care fusese mai moderat.

XXVI

D. Müller nu era om rău, nici nebun, dar era rece și prudent; de mai multe ori în preumblările lor, Stephen mărturisise că n'avea nici avere, nici vr'o profesiune, și D-lui Müller, care nici el nu era așa bogat; nu 'i venea să 'și mărite fata cu sărăcia și cu nenorocirea.

Când înțelese cea ce se petrecea, printr'o scrisoare ale cărei bucățele rupte 'i întăritaseră curiozitatea sa de învățat, 'i fu necaz pe sine însuși că fusese orb, și îndată ce fu singur cu Magdelina 'i zise:

— Incede-te în speranța și iubirea mea mai târziu 'mi vei mulțumi de cea ce faci azi; dar hotărîrea mea e irevocabilă; nu te voiü da nici odată d-lui Stephen, nu zic că nu e un tînăr bun și onest; dar poziția sa, și mă tem că cadacterul său nu 'l vor lăsa să se însoare.

Magdelina 'i observă cu vocea jumătate, că Stephen era tînăr și învățat și că lucrul său 'i putea deșchide un viitor frumos și un venit bunicele; că nu trebuia, de cât să aștepte și să 'l încurajeze; că dînsa va aștepta.

— Nu, zise d. Müller, în inimă se află o mândrie care 'l va opri de a reuși în ce-va și 'ți vei petrece tinerețea într'o părăsire tristă și nefolositoare.

Magdelina 'l rugă, dar în zadar.

— Magdelino, eu 'ți voiü servi de sfătuitor și de amic, te voiü consola și vei uita.

Ast-fel o lăsă.

Magdelina se coborî în grădină și stătu acolo o parte din zi; fisionomia sa era liniștită, 'și luase o hotărîre; dar Stephen nu se coborî și ziua trecu fără să 'l vază măcar.

Seara, după ce D. Müller 'și fumă cea din urmă pipă, 'și îmbrățișă fata ca de obicei.

Credea că se sfârșise tot, și 'i zise:

— Bine, foarte bine, Magdalino! Vezi ce pot raționământul și curagiul.

Când tânăra fată crezu că toți adormise, și Geneviera și tatăl său, căzu în genuchi și rugă pe D-zeu, cu căldură, și cu picioarele goale, ca să nu facă zgomot, deschise încet ușa de la odaie, și cea de la sufragerie, ținându-și resuflarea și ascultând la cea mai mică mișcare; apoi sui scara.

Când ajunse la ușa lui Shephen, o apucă o bătaie de inimă așa de tare, în cât fu silită, să se oprească câte-va momente. Acolo, se puse în genuchi, și cu mâinile strânse, chemă pe D-zeu în ajutorul său; apoi bătu strigând încet: — Stephen!

Sermanul băiat era tot pe pat, sfințit de lacrimi, de necaz și de nemăncare, căci nu eșise din odaie toată ziua.

I se păru că aude vocea unui ânger; deschise și când Magdelina îi zise: „Stephen, eu sunt' Magdelina, „i luă mâna; și amândoi gândindu-se la cruda lor despărțire, începură să plângă.

Numai o rază slabă de lună lumina odaia.

— Stephen, zise Magdelina, iubirea noastră nu e iubire vulgară. M'am gândit, că pot veni, fără teamă, la tine și că onoarea mea n'ar putea fi mai la siguranță de cât sub ocrotirea ta.

— Cine ar îndrăzni, zise Stephen, să mânjească măcar cu gândul, cereasca ta inocență?

— Momentele sunt prețioase. Caută în inima ta; simți puterea să lupți împreună cu mine în contra soartei și să cucerim fericirea pentru tine și pentru mine?

— Da, zise Stephen, cu tine sunt tare, sunt mai tare, ca orî-ce.

— Ei bine, Stephen, pentru noi nu mai e speranță, de cât în noi și în ajutorul lui D-zeu. Tata a ars scrisoarea ta fără să o citească. Dar, eu nu cred că voința sa, să ne poată despărți. În fața lui D-zeu te am ales de logodnic al meu. Sunt a ta. Stephen. Dacă ai curagiul și putere voiți avea și eu. Voiți păstra inima Magdelinei curată și demnă de tine, Tu, pleacă, lucrează, fă-ți numai o profesiune, o avere.

Si întoarce-te de mă cere de la tatăl meu.

Stephen se deșteptă din abătut ce era.

— Da, zise el, plec, mă duc să lucrez; dar nu o să primesc de la tine nici notăți, nici încurajare, ca să am putere?

— Ți voiți scri, zise Magdelina, și mi vei răspunde; adresează scrisorile Genevievii: ea nu știe să citească și scrisorile ai trec prin mâinile mele; și voiți recunoaște scriitura. Curagiul, putere, Stephen, logodnicul meu! Încă o dată, în fața cerului îți jur să nu fiu nici o dată a altuia. O, Domne, zise ea, tu ne auzi jurămintele; pedepsește-mă dacă sunt sperjură.

— O, Doamne zise Stephen. bine-cuvintează-ne!

— Măine, zise Magdelina, trebuie să pleci, nu trebuie să lăsăm să ni se amortească curagiul. Oh! de ce nu pot să împart și eu ostenele și urâtul: Dar eu nu pot nimic; numai să aștept. Adio! adio, cel mai scump dintre oameni! adio toată bucuria și fericirea mea!

Si dânsa tăia o șuviță din părul său cel negru, și Stephen îi dădu în schimb una din al său.

— Adio, zise iar dânsa; acum ne vedem pentru cea din urmă oară pînă te vei întoarce; dar atunci nu ne vom mai despărți.

— Adio! zise Stephen; curagiul meu va da roade și se va mări contra piedicilor, căci inima ta va veghea asupra mea.

— Stephen, reluă Magdelina, nu te lăsa să fii abătut; păstrează-te pentru Magdelina, pentru fericire! Ți voiți servi, te voiți iubi din toată inima. Nu mă uita; iubeste pe Magdelina ta; nu mă uita; și voiți scri adesea; și tu, spune-mi, să mi spui toate ostenele tale, desgustările tale. Vreaș să am și eu partea mea din ele. Adio Stephen al meu, amicul meu, logodnicul meu! Să ne despărțim; trebuie. Adio!

Și străuseră mâinile și se părăsiră, despărțiră. Stephen voi să o urmeze; dar dânsa îi făcu semn să rămăie, și forma sa ușoară se perdu priu iarbă.

(Va urma)

FARMACOLOGIE

In *Le Journal de Medecine*, citim următoarele :

Medicii nu sunt infailibili, dar trebuie să recunoaştem că ei sunt câte-o dată obiectul celor mai nedrepte critici. — De exemplu : cu toate că un copil, administrându-i-se uleiul de morun îl absoarbe regulat, se întemplă a continua să slăbească şi a tuşi :

Cine este învinovăţitul de obicei ? Doctorul, care se presupune că n'a ştiut să descopere boala de care suferă copilul. Şi cine este vinovatul ? De 99 de ori la sută părinţii copilului care nu s'au îngrijit de alegerea medicamentului prescris de doctor.

Acest produs preţios, tocmai pentru că este preţios, este unul din cele mai falsificate şi imitate Supt numele său, se vînd în genere substanţe care nu numai nu conţin nici un principiu întăritor dar care câte-o dată pot avea rezultate periculoase.

Uleiurile negre sau roşiatice sunt simplu ecstrate din ficatul putrezit ; iar a le întrebuinţa, este a absoarbe un corp în descompoziţiune.

Uleiurile albe, zise purificate, nu sunt de cât uleiurile negre sau roşiatice, a căror culoare a fost schimbată prin ajutorul procedurilor chimice, şi care nu sustrag fermeţii putrefacţiunii, lăsând chiar într'însel un depozit de materii vătămătoare.

Pentru ca uleiul de ficat de morun să aibă o acţiune întăritoare, e de trebuinţă ca el să fie extras din ficat de peşte proaspăt. Este lesne de 'nţeles că dacă peştii sunt putreziţi uleiul ce se ecstrage din ficatul lor nu poate fi de cât în descompoziţiune.

Rezultatul este că bunul ulei de ficat de morun nu se poate ecstrage de cât în locul unde se pescuieşte, dar cu cât peştele proaspăt e mult mai scump de cât cel învechit, cu atât uleiul galben-auriu, ce se ecstrage din ficatul de morun proaspăt, este mai scump ca uleiul negru sau roşiatice, transformat mai târziu în ulei alb, ecstras din ficat putreziţi. De asemenea speculatorii fără conştiinţă au căutat să influenţeze publicul, spunind că cu cât uleiul ar fi mai închis în culoare cu atât e mai priincios. Alţii din potrivă purificând uleiurile negre s'au încercat de a le trece drep uleiur galbene naturale ecstrate din peşte proaspăt.

Cea mai bună garanţie, spre a nu zice singura, pentru o dreaptă alegere, este marca fabricii de unde iese uleiul. Când cine-va voeşte bun licheur sau bună şampanie caută mărcile fabricelor repute prin ecşelenţa acestui produs.

Pentru ce dar, aceia care nu suferă în pivniţele lor rachii sau vinuri proaste, dau copiilor lor bolnavi produse ca să zicem așa anonime ? Pentru ce când e vorba de producţiuni puţin folosite le caută cu de amăruntul, şi când e vorba de sănătatea şi poate chiar viaţa fiinţelor ce le sunt scumpe, nu ştiu să caute etichetele acelor case, puţine din nenorocire, dar ale căror vechi tradiţiuni de onestitate prezintă toate garanţiile dorite.

Se știe că vulgarizatorul, spre a nu zice inventatorul, ulsînlni de ficaf de morun este D-nul Hogg, farmacist din Paris. Avînd cel d'ântîi în Franța ideia de a întrebuița acest uleiî ecstras din ficat proaspăt și într'adevăr medicinal, avu de asemenea cel dintîi ideia să fundeze la Terra-Nova ckiar un stabiliment de ecstracțiune. Pentru a distinge productul sîu de ale tutulor industrialilor pușin conștiincioși care pun în circulație uleiuri cu preșuri mici dar urăcioase, D-nul Hogg dete flacoanelor sale o formă triunghiulară. Astă-zi modelul flacoanelor fiind cu încrăzneală contra făcut mai în toată lumea, suntem încunoștiințași că D-nul Hogg a luat noui măsuri spre a înlesni oistingerea între produsul falsificat și cel adevărat și să înlesnească părinților îngiijași de sănătatea copiiilor lor de a avea un uleiî curat și întăritor pentru copii lor, în loc pe ai otrăvi cu un uleiî plin de materii în putreficațiune.

Dacă suntem bine informați, aceste măsuri constă în aplicarea timbrului statului francez pe etichetele lipite pe sticlele triunghiulare.

Nu 'ncape indoială, că D-nul Hogg luând aceste dispozițiuni, a avut ca obiect de a opri orî-ce contrafacere a productului sîu ; dar aceia ce trebuie să mai recunoaștam este că a garantat în acel așî timp sănătășile unor, bolnavi și încă, sanătășile cele mai interesante, ale copiiilor.

HOGG, Farmacist, str. Castiglione 2; la Paris, singur proprietar

HUILE DE HOGG

ULEU DE FICAT DE MORUN NATURAL

De o eficacitate sigură, constatată printr'o ecșperiență de mai bine de 25 ani, contra **Maladielor de pept, Phthisia, Bronchita, Guturaie, Tuse tenace, Afecțiuni Scrofuloase, Tumori glandulare, Maladii de piele, Dartre, Poale albe, Slăbiciunea generală, etc.** și pentru a întări copii slabii și delicați; este dulce și lesne de luat.

A se feri de oleiurile comune și mai ales de acelea ale căroră compezițiunii imaginate de speculațiune, pentru a înlocui oliul natural sub pretext de a'î da o eficacitate mai mare și un gust mai plăcut; ele nu fac de cât a irita și a obosi în zadar stomacul, ba chiar pot fi și periculoase câte-odată.

Pentru a fi sigur de a avea adevăratul uleiî de ficat de morun **natural și pur**, a 'șî procura **Oleiul de Hogg** precum și atestațiunea D-lui **Lesueur**, șeful lucrărilor chimice al facultășei de medicină din Paris, care se găsește pe eticheta fiă-căruî flacon triunghiular. De la 1 Ianuarie 1883 să se ceară pe etichete timbrul albastru al guvernului frances. Deposite în principalele **Droguerii și Pharmacii**.

MALADIILE BRONCHIILOR

ȘI ALE

G A T U L U I

CATAR, TUSE MAGARESCA, LARINGITA

SIROP SI PASTA LUI VAUQUELIN

FARMACIA, 31, RUE DE CLERY ȘI LA TOATE FARMACIILE

A se cere semnătura V A U Q U E L I N și timbrul guvernului francez.

Boalele de piele, Umflături, Ulcere, Vițuriile
sângelui, Afecțiuni sifilitice, SINGURILE VERITABILE

Dragee Depurative Iodurate

ale D-ruului GIBERT

Constituiesc cel mai plăcut, cel mai bun, cel mai activ și cel mai economic din toate depurativele cunoscute.

Să se ceară (ca și pentru sirop) semnăturile în roșu ale D-lor

GIBERT și BOUTIGNY

și timbrul albastru al guvernului francez.

Paris, Pharmacia Boutigny Deslauriers
Successeur

și la toate farmaciile și droguerile

A se feri de contrafaceri.

MÂNCĂRIME, MĂTREȚĂ

și alte maladii ale pielii, capului

C A D E R E A P Ă R U L U I

vindecată repede cu

POMADA DESLAURIERS

Deslauriers, Farmacia, 31 rue Clery; Paris

și la

toți farmaciștii și parfumorii

A se cere pe etichetă semnătura Deslauriers și timbrul guvernului francez.

A V I S

A apărut de sub presă :

A D O U A E D I Ţ I U N E

din

POEZIILE D-lui Th. M. STOENESCU

Prețul unui volum în hârtie velină : 2 lei

Se ecpediază direct și în județe, trimițându-ne din nainte costul în timbre poștale. In capitală se află depuse la toate librăriile.

A V I S

S'a pus sub presă : Un volum de NUVELE de Th. M. Stoenescu ce va apare in hârtie velină, la 15 Mai 1884. Abonamentele la acest volum se fac înainte de aparițiune cu prețul de 2 lei. Persoanele care-au priimit liste de abonamente, sunt rugate a le inapoia până la 15 Mai, cel mult.

ADRESE RECOMANDATE IN BUCURESTI.

FABRICA DE BERE ROMANA

Erhard Luther

FURNISORUL CURȚII REGALE

BUCUREȘTI

24, Strada Rosetti și Șoseaua Basarab, 24.

GABRIELE WASTELLY

35, Calea Victoriei 35.

Florii naturale. — Coroane, buchete pentru
orî-ce solemnități.

D. SHWARTZMAN & COMP.

Strada Carol I.

Cel mai mare magazin de haine bărbătești,
și de copii, cu sucursale la: Galatz,
Brăila, Craiova, etc. etc.

COFETARIA GR. CAPSA

26, Calea Victoriei 26.

Fabrică de confiserie și chocolată, Bufete
pentru serate baluri etc. etc.
Furnisorul mai multor curți. Medaliat
cu medalia de argint și de aur.

COFETARIA SI CAFENEAUA

FIALKOVSKI

Bonbănărie, înghețate și prăjituri, Bufete
pentru serate și baluri.

Piața Theatrului

Pretutindenii cereșii bere de Luther

Fabricațiune

Cea mai bună bere este a fabricii

Erhard Luther

Română

Pretutindenii cereșii bere de Luther

RESTAURANTUL D-lui I. N. IONESCU

Mare depozit de vinuri de toate loca-
litățile și de cea mai bună calitate.

3, Strada Covaci 3.

IOANI ESTATIO ȚELEPIS

Prima fabrică de cafea măcinată. Calitate
fină și curată.

9, Strada Model 9.

H. VARTHA

Strada Doamnei No. 5.

Special în coloniale: zaharuri, cafele, drogue
produse chimice, untdelemnuri, uleiuri,
sardine, orezuri, hârtie, etc. etc.

KARL LANG

VOPSITOR

Imitator de lemn și zugrav de firme

BUCUREȘCI

STR. STIRBEI-VODĂ

Intrarea Cișmegiū (Slatter)

ALBERT BAUER

Constructor de mori—București—Calea Victoriei No. 50. bis.

Turbine, Mașine de arbori, Cazanuri, Pietre de moară, Curățitoare de grâu,
Mașine cu perie de curățat grâu, Aspiratori, Treiuri, Valțuri Patent „Ganz
& Comp.,” Valțuri de Porțelan, Burați, Burați centrifugali, Elevatori, Cură-
tători de Griși și toate cele l'alte mașine și obiecte de exploatare pentru
mori, Specialitate: Instalări de lumină electrică.

➔ A V I S ➔

D. Comercianți, Industriași, Fabricanți etc.

Toți Domnii Comercianți, Industriași, Fabricanți, etc., care se vor abona la „Literatorul“ și vor plăti abonamentul pe un an înainte, pe lângă că vor primi revista, vor avea dreptul să publice pe copertă sau pe foi anecșate,

CATE-UN ANUNCIU

intr'un spațiu de cinci linii, fie-care linie conținând 40 litere. Acest anunț va continua tot anul același sau preînuit.

Asemenea toate persoanele care voesc să 'și aibă adresele, pot beneficia de aceeași condițiune.

Anunțurile și adresele se publică de-o potriua fie din capitală sau județe.

Persoanele care deja sunt abonate la revistă, pot trimite de-acum câte-un asemenea anunț.

Ast-fel, Literatorul pe lângă prilejul ce va avea d'a prezinta cititorilor săi o serie de adrese ce le sunt de trebuință, va putea înlesni și persoanelor anunțate un mijloc ușor și eftin de-a se face mai cunoscute fie prin producțiunile lor, fie prin specialitățile ce au.

NATIONALA

SOCIETATE DE ASIGURARE

în București, Strada Carol I, No. 9.

Capital social : 3,000,000 lei deplin, vërsați în 15,000 acții câte lei 200, din cărî 1,000,000 special rezervat ca fond de garanție pentru ramura vieții.

Consiliul de Administrație :

Președinte : D-nul I. Marghiloman.

Vice-Președinte : D-nul D. Sturdza.

Consilieri : D-nii A. Băicoianu, Em. Costinescu, N. Dumba, I. M. Elias, M. Ghermani, P. Grădișteanu, N. D. Moroeanu, I. Neuchotz, Oronody, V. Pogor, G. C. Filipescu, Chr. L. Zerlendi, G. Zappa.

Naționala asigură :

În contra : incendiul, grindinei, riscurilor de transport, perderi de valori, spargerei geamurilor, face asigurări de viață în toate combinațiunile uzitate.

A V I S

D-nii colaboratori ai revistei, sunt rugați à ne trimite manuscristele cu ortografia adoptată de noi, asemenea și toate manuscristele straine vor purta aceeași ortografie ; în cazul contrariu ele nu vor fi publicate chiar însușind cele-lalte condițiuni.

Redacția.

LA CAVALERUL DE MODA

— BUCUREȘCI —

Strada Șelari, No. 2

COLȚUL COVACI ȘI ȘELARI

Din propria noastră fabricațiune din Europa, priimim ne-întrerupt enorme cantități de haine pentru bărbați și băeți, după jurnalele cele mai noi.

Prețurile sunt destul de convenabile spre a desfide ori-ce concurență leală.